

ЕНЕРГЕТИЧНІ РЕФОРМИ:

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ ПРО ПРОСУВАННЯ УКРАЇНИ
У ВИКОНАННІ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС
У СФЕРАХ ЕНЕРГЕТИКИ ТА ДОВКІЛЛЯ

ЖОВТЕНЬ 2018

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ОПОРА ▲

ЄУЕА
Європейське українське
енергетичне агентство
European-Ukrainian Energy Agency

Ця публікація була розроблена за сприяння Європейського Союзу в рамках Ініціативи EU4Energy та за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у рамках Проекту "Збільшення впливу громадянського суспільства у моніторингу та політичному діалозі щодо реформ в енергетиці та суміжних секторах відповідно до імплементації Угоди про Асоціацію". За зміст цієї публікації несуть відповідальність Громадська організація «ДІКСІ ГРУП», а також Громадянська мережа «ОПОРА», Всеукраїнська громадська організація «Енергетична Асоціація України», Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля», Асоціація «Європейсько-Українське енергетичне агентство». Зміст цієї публікації не жодним чином не відображає точку зору Європейського Союзу та/або Міжнародного фонду «Відродження».

До ініціативи EU4Energy належить вся підтримка ЄС, націлена на покращення енергозабезпечення, енергетичної безпеки та взаємозв'язків, а також на просування енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії у країнах Східного партнерства – Азербайджані, Білорусі, Вірменії, Грузії, Республіці Молдова та Україні. ЄС надає цю підтримку шляхом фінансування проектів та програм, що сприяють реформуванню енергетичних ринків та скороченню національної енергетичної залежності та споживання. В більш довгостроковій перспективі, енергозабезпечення стане більш надійним, прозорим та фінансово доступним, скорочуючи таким чином енергетичний дефіцит та зменшуючи вартість рахунків за електроенергію як для громадян, так і для приватного сектору. Додаткова інформація на веб-сторінці: www.EU4Energy.eu

Проект "Збільшення впливу громадянського суспільства у моніторингу та політичному діалозі щодо реформ в енергетиці та суміжних секторах відповідно до імплементації Угоди про Асоціацію" ставить за мету посилення ролі громадянського суспільства в адвокації реформ в енергетиці та пов'язаних секторах.

Ключовими цілями проекту є:

- моніторинг втілення Угоди про Асоціацію в частині енергетики, включаючи відповідні зобов'язання щодо довкілля та питань, пов'язаних з торгівлею;
- посилення спроможності громадських експертів та місцевих діячів відслідковувати фактичну реалізацію реформ;
- сприяння громадському діалогу для належної імплементації Європейських реформ енергетики та довкілля;
- інформування заінтересованих сторін та українського суспільства про значення та потенційні вигоди Європейських реформ в енергетиці та довкіллі для того, щоб дати їм можливість тримати уряд підзвітним за проведення реформ.

Проект фінансується Європейським Союзом в рамках ініціативи EU4Energy та співфінансується Міжнародним фондом «Відродження»

www.enref.org

Короткі висновки

Експерти цільової групи "Газ" взяли до уваги прийняття урядом нового положення про покладення спеціальних обов'язків, яким передбачено поетапне підвищення ціни газу для населення і теплокомуненерго до середини 2020 року, а також пов'язану з цим документом критику. Позитивні оцінки отримали зусилля Кабміну з розвитку газовидобувної галузі, у т.ч. запровадження електронних аукціонів, та робота регулятора, зокрема зміни до Кодексу ГТС, Кодексу газосховищ та Методики визначення тарифів на послуги транспортування природного газу.

Цільова група "Електроенергетика та Ядерна Безпека" зауважила, що державний сектор вугільної галузі України знаходиться у критичному стані. Недостатнє фінансування галузі(технічного переоснащення, модернізації, відкриття нових лав) та відсутність заходів з ліквідації збиткових вугледобувних та вуглепереробних підприємств є основними причинами занепаду державного вугільного сектору.

Експерти Цільової групи "Енергоефективність та соціальні питання" відзначили лише деякий прогрес з імплементації законодавства з енергоефективності. Так, уряд схвалив Технічний регламент з екодизайну, а Мінрегіон почав публікувати дані про рівень впровадження обліку за новою методикою. На жаль, залишається неясним порядок та строки монетизації субсидій, а також немає жодних новин щодо процесу ухвалення законопроекту про енергетичну ефективність.

У сфері **довкілля** у жовтні 2018 року почав застосовуватись на практиці Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» і вже щодо двох документів розпочались відповідні процедури.

Експерти сектора **нафти та нафтопродуктів** вітають рішення Уряду із запровадження електронних аукціонів із продажу спеціальних дозволів на користування надрами та позитивно оцінюють установлення трирічного перехідного періоду, протягом якого тарифи на транспортування нафти й нафтопродуктів магістральними трубопроводами розраховуватимуться за спрощеною методикою. При цьому експерти висловлюють стурбованість гальмуванням робіт із розроблення та уточнення технічних регламентів щодо вимог до моторного палива та фактичним припиненням імплементації директив про якість бензину й дизельного палива і про контроль викидів із резервуарів із нафтопродуктами.

Експерти Цільової групи "Бізнес клімат" відзначають, що органи влади на різних рівнях продовжують поступово спрощувати та впроваджувати нові ефективні механізми регулювання. Компаніям стане значно легше провести процедуру банкрутства з мінімальним знеціненням активів та з мінімальними витратами часу. Також, всі публічні закупівлі автоматизовано моніторитимуться, що дозволить зменшити ризик для компаній мати справу з недобросовісним замовником. Втім, через судові позови конкурс на 2 вакантних посади в складі НКРЕКП вже 5 місяців заблокований

Найбільш вживані скорочення:

ВАО АЕС - Всесвітня асоціація організацій, що експлуатують атомні електростанції
ВЯП – відпрацьоване ядерне паливо
ГТС – газотранспортна система
ДАЗВ - Державне агентство України з управління зоною відчуження
ДІЯРУ – Державна інспекція ядерного регулювання України
ЕСКО – енергосервісна компанія
ЗАЕС – Запорізька атомна електростанція
МАГАТЕ – Міжнародне агентство з атомної енергії
МВФ – Міжнародний валютний фонд
НАЕК - Національна атомна енергогенеруюча компанія

НКРЕКП – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг
ОЕС України – Об'єднана енергетична система України
ОСББ – об'єднання співмешканців багатоквартирного будинку
ОСП – оператор системи передачі
ОСР – оператор системи розподілу
ПСО – покладення спеціальних обов'язків
РАЕС – Рівненська атомна електростанція
ЧАЕС – Чорнобильська атомна електростанція
ЮУАЕС – Южно-Українська атомна електростанція

Протягом жовтня у сфері реформування газового сектора ВРУ не було ухвалено жодного законопроект. Розглянутий народними депутатами проект закону, яким запропоновано принципово нову модель приєднання до інженерних мереж, включаючи й газові мережі, було відправлено на повторне перше читання. Водночас, народні депутати оперативно відреагували на збільшення ціни природного газу реєстрацією декількох законодавчих ініціатив.

Головним рішенням уряду у жовтні стало затвердження нового положення про покладення спеціальних обов'язків (ПСО) на суб'єктів господарювання у процесі функціонування ринку природного газу, яким передбачено підвищити ціну газу для населення і теплокомуненерго, починаючи з 1 листопада 2018 року, та забезпечити до середини 2020 року поетапне вирівнювання ціни на газ для промисловості та цих категорій споживачів. Паралельно Кабмін оновив план заходів з реалізації концепції розвитку газовидобувної галузі, ухвалив запровадження електронних аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами та прийняв низку рішень на підтримку господарської діяльності групи "Нафтогазу".

Про ухвалення урядових рішень у царині "анбандлінгу" інформація не оприлюднювалася, натомість "Нафтогаз" затвердив внутрішній план відокремлення транспортування газу, націлений на трансформацію філій "Укртрансгазу", з перспективою утворення на базі філії нового оператора ГТС.

Значний обсяг поточних і реформаторських модифікацій здійснив у жовтні регулятор. У межах продовження кампанії з видачі ліцензій у газовій сфері, регулятором було зареєстровано 20 нових постачальників природного газу, крім того, НКРЕКП спростила ліцензіатам процедуру подання звітності, ухваливши умови та форми використання для цього онлайн-сервісу. У секторі транспортування комісія затвердила зміни до Кодексу ГТС, запровадивши спеціальні (ескроу) рахунки для цілей розрахунку за газ, що закуповується на торговій платформі, та Методики визначення тарифів на послуги транспортування природного газу на основі багаторічного стимулюючого регулювання. Ухвалено також зміни до Кодексу газосховищ і Типового договору на зберігання природного газу, в частині вдосконалення використання газосховищ у режимі "митного складу". Паралельно регулятором затверджено довгострокові плани розвитку газорозподільних мереж низки операторів розподілу.

Опалювальний сезон 2018/19 років Україна розпочала з рекордними запасами газу в ПСГ. Накопичений у газосховищах на 30 жовтня 2018 року обсяг перевищив позначку в 17 млрд кубометрів.

Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу, на заміну Директиви 2003/55/ЄС (ст. 338, 341, Додаток XXVII УА) згідно зі ст. 278 УА

На початку жовтня ВРУ розглянула законопроект №6671¹, пов'язаний із запровадженням у практику відмінних, ніж нині діючі, принципів підключення до всіх інженерних мереж, призначених гарантувати "рівноправний та конкурентний доступ до товарів природних монополій". Суть запропонованої моделі в тому, щоб покривати вартість підключення винятково за рахунок інвестиційної складової тарифу, що унеможливить корупцію та приховані або дублюючі платежі (монополіст або безкоштовно надає інвестору готову "точку приєднання", або гарантовано компенсує йому витрати на відповідну інфраструктуру).

Законопроектом передбачено внести мережі газопостачання та інші об'єкти газорозподільної системи до числа об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури² та розповсюдити на приєднання до них нові правила. Крім нового економічного підходу, введення в дію передбачених проектом закону принципів забезпечить також відкритість технічної документації монополістів про стан мереж, вільні потужності, прийнятність розробки технічних умов, процедури взаємодії з інвесторами та санкції за їх порушення. Контроль за дотриманням законодавства у царині ГРМ запропоновано покласти на Антимонопольний

¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62209

² Зміни до Закону "Про регулювання містобудівної діяльності"

комітет України шляхом розширення сфери його відповідальності на повноваження, регламентовані Законом "Про ринок природного газу"³. Рішення про те, щоб доопрацювати законопроект і направити його на повторне перше читання, підтримали 228 народних депутатів.

Законопроект про уточнення деяких термінів Податкового кодексу України (№9158⁴), крім інших коригувань, містить пропозицію суто технічного виправлення терміну "нова свердловина", застосовуваного для розрахунку рентних платежів. У визначенні цього поняття – "...свердловина, буріння якої розпочато від донної поверхні суходолу..." (підпункт 14.1.124¹ пункту 14.1 статті 14) – замість слова "донної" запропоновано вжити науково визнаний термін "денної" поверхні суходолу⁵.

Решта зареєстрованих законодавчих ініціатив так чи інакше присвячена зміні ціни на природний газ. Найпростіша з пропозицій – скасувати прийняте КМУ 19 жовтня рішення про збільшення на 23,5% ціни природного газу для населення та ТКЕ (проект постанови ВРУ №9230⁶). Серед інших – два проекти постанов Верховної Ради про введення мораторію на підвищення ціни газу для потреб населення (№9198⁷ та №9198-1⁸). Якщо у проекті першої постанови, поданому до ухвалення Кабміном відповідного рішення, йдеться про заборону збільшувати ціну для цієї категорії споживачів до 1 січня 2020 року та ухвалювати інші законодавчі акти, що суперечать цій вимозі, а також вимогу до КМУ провести перерахунок "необґрунтовано завищеної ціни природного газу для населення", то в альтернативному проекті, зареєстрованому вже після рішення уряду, запропоновано зобов'язати КМУ у піврічний термін впровадити новий порядок спрямування газу власного видобутку винятково на потреби населення, з подальшою реалізацією за собівартістю, та до моменту набуття чинності цим порядком запровадити заборону на підвищення ціни, причому під час дії мораторію реалізовувати населенню газ за старою ціною⁹ (для чого внести відповідні зміни до постанови КМУ №187).

Зареєстровано також іще два проекти постанов ВРУ того ж спрямування. Так, автори ініціативи №9252¹⁰ запропонували, в першу чергу, здійснити аудит обґрунтованості цін і тарифів на ЖКП (у т. ч. на газ) в усіх регіонах України¹¹. За результатами аудиту пропонується забезпечити для побутових споживачів перегляд (зниження) цін і тарифів тих виробників ЖКП, фактичні витрати яких на надання послуг нижчі за планові, на підставі яких розраховано чинні тарифи. Крім того, уряду доручається врахувати у формуванні ціни на газ вартість газу власного видобутку та розглянути план використання цього газу для задоволення потреб населення. Мораторій на підвищення ціни також включено, на період проведення аудиту та заходів реагування на його результати, але не менш ніж на 2 роки з моменту набуття чинності запропонованою постановою ВРУ.

І, нарешті, за проектом постанови ВРУ №9257¹² передбачено визнати нагальну необхідність перегляду ціни на природний газ для населення та виробників теплової енергії (для населення), з метою знизити для них ціну газу, та рекомендувати Кабміну скасувати прийняте рішення¹³. Окрім зазначеного, автор висуває пропозицію заслухати на засіданні ВРУ звіти: голови "Нафтогазу" – про загальний стан газового

³ Зміни до Закону "Про Антимонопольний комітет України"

⁴ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64734

⁵ Мала гірнича енциклопедія під ред. В. С. Білецького (у 3-х томах). – Д. : Східний видавничий дім, 2004–2013 – т.2 – С. 362

⁶ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64848

⁷ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64794

⁸ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64866

⁹ Обумовленою постановою КМУ №187 до прийняття нової постанови щодо ціни газу 19 жовтня

¹⁰ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64880

¹¹ За результатами моніторингу НКРЕКП тарифів періоду 2017-2018 років, принаймні, у тепlopостачанні зафіксовано їх необґрунтоване підвищення органами місцевого врядування (за незмінних цін на газ) на 10-20%, в окремих випадках до 50% (<http://www.nerc.gov.ua/?news=8140>)

¹² http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64885

¹³ За даними ЗМІ, громадяни масово звертаються до Президента України та започатковують збір голосів за скасування підвищення ціни на природний газ (<https://www.unn.com.ua/uk/news/1759570-prezidenta-zaspali-petitsiyami-schodo-skasuvannya-pidvischennya-tsin-na-gaz>)

сектора, формування цін і тарифів на газ та реформування ринку енергоносіїв, а також виплати співробітникам компанії премій в особливо великих розмірах, голови "Укргазвидобування" – про стан видобутку та собівартість природного газу в Україні.

По ходу жовтневих перемовин між представниками КМУ та МВФ стосовно зміни формули розрахунку ціни газу для населення та ТКЕ і формату положення про ПСО, уряд ухвалив три постанови про дію цього положення у попередній редакції¹⁴, що обумовлювала збереження "старої" ціни газу для цих категорій споживачів: №834¹⁵, №836¹⁶ та №838¹⁷. За першою з них, на "Нафтогаз" було покладено спеціальний обов'язок постачати на цих умовах природний газ на певні об'єкти з виробництва тепла, передані в управління Національному агентству з виявлення та розшуку активів, одержаних від корупційних та інших злочинів (зокрема, Новороздільську ТЕЦ і Новояворівську ТЕЦ). За другою постановою (№836), дію зазначеної редакції ПСО було продовжено на 2 тижні – до 27 жовтня, а за третьою (№838) – продовжено іще раз, цього разу – до 1 листопада 2018 року.

Тим часом, на засіданні 19 жовтня Кабмін нарешті затвердив нові умови положення про ПСО, що зумовлюють перехід на впровадження "ринкових" цін на природний газ для всіх категорій споживачів у три етапи (постанова №867¹⁸). Нове положення, а разом із ним – і новий спосіб розрахунку ціни, набувають чинності з 1 листопада 2018 р. та діють до 1 травня 2020 р. (одночасно втрачає чинність постанова №187 та попередні зміни до неї, у т.ч. – згідно з постановами №№781, 834, 836 та 838).

За новим положенням про ПСО, на період з 1 листопада 2018 року до 31 грудня 2019 року, "Нафтогаз" має продавати/постачати природний газ для потреб населення за ціною, що визначається формулою:

$$Ц = (Ц_{\text{газ}} \times K_d),$$

де $C_{\text{газ}}$ — середньоарифметична ціна продажу "Нафтогазом" природного газу промисловим споживачам за період з 1 липня 2018 року до 30 вересня 2018 року;

K_d — коефіцієнт дисконту.

За умови, що $C_{\text{газ}} = 8981$ грн/тис кубометрів, а K_d встановлено на рівні 0,6943 для розрахунку з 1 листопада 2018 року та 0,8 – з 1 травня 2019 року, ціна газу для населення як кінцевого споживача становить: 8548,92 грн/тис кубометрів¹⁹ з 1.11.2018 року і 9851,66 грн/тис кубометрів з 01.05.2019 року²⁰. На третьому етапі, тобто, з 1 січня до 31 квітня 2020 року, в разі збереження показника $C_{\text{газ}}$ на тому ж рівні (наразі положення не містить механізму зміни цього показника), нова ціна газу для населення за постановою №867 перевищить 12 тис. грн/тис. кубометрів. Тобто, з одного боку, відбувається поступове скорочення різниці в цінах на газ для населення і промислових споживачів, з іншого – відсутність біржових індикаторів або інших цінових бенчмарок, які реагують на зміни ринку, може створити надалі ще більші цінові перекося.

На додачу до того, що в основу встановлення "ринкової" ціни покладено ціни "Нафтогазу" та наявна вказана вище невизначеність щодо зміни значення базової ціни ($C_{\text{газ}}$), викликають запитання й деякі

¹⁴ Тобто, редакції постанови №187, продовження дії якої до 18.10.2018 було регламентовано вересневою постановою КМУ №781.

¹⁵ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-pokladennya-specialnogo-obovyazku-dlya-zabezpechennya-zagalnosuspilnih-interesiv-u-procesi-funkcionuvannya-rinku-prirodnogo-gazu>

¹⁶ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-22-bereznia-2017-r-187-37>

¹⁷ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-22-bereznia-2017-r-18>

¹⁸ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-pokladennya-specialnih-obovyazkiv-na-subyektiv-rinku-prirodnogo-gazu-dlya-zabezpechennya-zagalnosuspilnih-interesiv-u-procesi-funkcionuvannya-rinku-prirodnogo-gazu>

¹⁹ Цінові пропозиції "Нафтогазу" для постачання газу на умовах ПСО до 30 квітня 2019 року оприлюднено на сайті компанії (<http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/AB7DBFB3BD13F498C2258336004F00EB?OpenDocument&year=2018&month=10&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>)

²⁰ <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/31/642154/>

інші позиції. Зокрема те, що в незмінному вигляді залишилося право ПСО для збутових посередників (додаток 1 постанови) – т. зв. "газзбутів" – які отримують його від "Нафтогазу" за пільговою ціною²¹. За побутовим споживачем фактично закріплено одночасно два можливих постачальники: "Нафтогаз" і газзбути, що діють, однак, за різних умов. Газзбут не має права відмовити споживачу в постачанні газу, але "Нафтогаз", за певних умов, має право не продати газ газзбуту для потреб споживача, а також право постачати споживачу газ, навіть за наявності у нього боргу перед газзбутом²².

Разом з тим, за певних умов (відображених у п. 9 постанови), "Нафтогаз" може відмовити у продажі газу і споживачу. Там же регламентовано іще один неприйнятний аспект нового положення – вимога відстеження персональних даних споживача газу операторами ГРМ і передачі їх Мінфіну, яка суперечить нормам Закону "Про захист персональних даних". Нові повноваження Мінфіну, який де факто адмініструватиме реєстр споживачів, створюють ризики ручного управління на користь певних гравців ринку.

За оцінкою Державної регуляторної служби²³, практичне застосування норм ПСО у редакції п. 9 положення може зумовити монополізацію роздрібного ринку газу на користь "Нафтогазу". Крім того, делегування права "Нафтогазу" самостійно вирішувати, яке саме з підконтрольних йому підприємств буде здійснювати спецобов'язки у конкретний період (за п.3) може привести до концентрації "Нафтогазом" контролю над ПСО і втрати цього контролю державою.

Таким чином, затверджена редакція нового формату спеціальних обов'язків потребує доопрацювання, оскільки не повністю відповідає вимогам ст. 11 Закону "Про ринок природного газу" та положенням інших законодавчих актів.

З метою посилити прозорість газовидобувного сектора та покращити його регулювання, Кабмін модифікував план заходів з розвитку газовидобувної галузі України до 2020 року²⁴. Згідно з оновленим документом, до кінця 2018 року профільні відомства підготують нову редакцію Кодексу про надра, що на законодавчому рівні забезпечить втілення нових концептуальних засад регулювання сфери користування надрами. Затвердженими заходами плану передбачено також перейти на електронний формат обміну інформацією між добувними компаніями та органами влади і створити портал з відкритим доступом до інформації про українські ресурси.

Іще один важливий документ у царині надрокористування було ухвалено урядом у жовтні – це постанова про реалізацію експериментального проекту з електронних торгів спеціальними дозволами на користування надрами (№848²⁵). Для забезпечення відкритої та прозорої конкуренції претендентів на одержання таких спецдозволів, Кабмін запровадив здійснення Держгеонадрами з 24 жовтня 2018 р. до 1 грудня 2019 р. онлайн-аукціонів, участь у яких в день проведення торгів зможе взяти необмежене коло представників суб'єктів господарювання, незалежно від їх місцезнаходження. Постановою затверджено тимчасовий порядок проведення таких аукціонів²⁶.

²¹ Одне з найбільш дискусійних положень у рамках перемовин з МВФ

²² Детальніше – див. п.7 постанови №867

²³ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/10478-26.10.18.pdf>

²⁴ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-aktualizuvav-plan-zahodiv-shchodo-realizaciyi-koncepciyi-rozvitku-gazovidobuvnoyi-galuzi-ukrayini-do-2020-roku>

²⁵ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-realizaciyu-eksperimentalnogo-proektu-iz-789>

²⁶ Водночас, 25 жовтня 2018 р. відбувся заявлений раніше, перший за два роки аукціон з продажу спеціальних дозволів на користування надрами (<http://www.geo.gov.ua/na-pershomu-vidkritomu-aukcioni-derzhgeonadr-cina-okremix-gazovix-dilyanok-rosla-na-430/>). Ціна окремих газових ділянок під час аукціону зросла на 430%, переможці - "Стрийнафтогаз" і "Укргазвидобування".

Кабмін прийняв також кілька рішень, спрямованих на підтримку поточної діяльності "Нафтогазу", й зокрема – скорочення невиробничих витрат компанії групи (розпорядження №778-р²⁷, №793-р²⁸). Також привертає увагу погодження урядом залучення "Нафтогазом" зовнішнього кредитування на суму до 1 млрд дол. США від компанії "Кондор Файненс Пі.Ел.Сі." (розпорядження №792-р²⁹). За оприлюдненими ЗМІ оцінками³⁰, залучення цього кредиту для цілей поділу "Нафтогазу" є ризикованим, а на думку голови Секретаріату Енергетичного Співтовариства Я.Копача, це рішення може мати негативні наслідки і для компанії, в частині проведення анбандлінгу, і для уряду, про що він повідомив листом міністра енергетики І. Насалика.

Зі свого боку, "Нафтогаз" на зборах 18 жовтня нарешті ухвалив план відокремлення оператора ГТС³¹, для реалізації якого доручено створити проектний офіс, делегувавши повноваження із затвердження оргструктури та комплектування штату проекту керівнику "Укртрансгазу" П. Станчаку (до 1 грудня 2018 року). Затверджений проект "Від'єднання діяльності з транспортування газу", за повідомленням ЗМІ, складається з трьох етапів: 1) створення до 1 січня 2019 року філії "Оператор газосховищ України"; 2) розширення та оптимізація до 1 червня 2019 року філії "Укртрансгазу" "Оператор ГТС України" (ОГТСУ); 3) юридичне відокремлення після одержання до 31 грудня 2019 року остаточного рішення НКРЕКП про сертифікацію незалежного оператора ГТС³².

Разом з тим, представники Європейської Комісії, посольства США в Україні, Світового банку, Енергетичного Співтовариства та ЄБРР, занепокоєні відсутністю належної підготовки оператора ГТС до анбандлінгу за правилами ЄС та незначним прогресом цього процесу за останні два роки, наполягають на зустрічі з цього приводу з представниками України до середини листопада. Про це йдеться у відповідному листі прем'єр-міністру В. Гройсману, підписаному зокрема віце-президентом Єврокомісії М.Шефчовичем³³.

Тим часом, Міненерговугілля доопрацювало проект постанови³⁴, за яким пропонує встановити "соціальні" норми споживання газу для населення без лічильників, а саме: для домогосподарств, які використовують тільки газову плиту за наявності центрального ГВП прийняти норму на рівні 5,17 кубометрів на місяць на особу (з квітня до вересня) і 8,11 кубометрів на особу (з жовтня до березня); для домогосподарств з плитою і без центрального ГВП – 6,85 кубометрів на особу (з квітня до вересня) і 12,27 кубометрів на особу (з жовтня до березня); для домогосподарств, які використовують газову плиту і водонагрівач, Міненерговугілля пропонує закріпити норму в розмірі 15,63 кубометрів на особу (з квітня до вересня) і 28,08 кубометрів на особу (з жовтня до березня).

На початок листопада 2018 року загальна кількість виданих регулятором ліцензій на постачання природного газу на внутрішньому ринку України досягла 486-и³⁵. З метою спростити подання звітів ліцензіатами та сприяти своєчасності їх надання регулятору, НКРЕКП ухвалила зміни до форм звітності, регламентованих низкою постанов попередніх років (постанова №1233³⁶). Важливим надбанням документа є забезпечення для ліцензіатів можливості направляти звітність через онлайн-

²⁷ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-pogodzhennya-vidchuzhennya-osnovnih-fondiv-publichnogo-akcionernogo-tovaristva-ukrgazvidobuvanny>

²⁸ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-pogodzhennya-vidchuzhennya-osnovnih-fondiv-publichnogo-akcionernogo-tovaristva-321>

²⁹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/devaki-pitannya-diyalnosti-publichnogo-akcionernogo-123>

³⁰ <https://zn.ua/ECONOMICS/kredit-v-1-mlrd-dollarov-mozhet-stat-yadovitoj-pilyulej-i-dlya-naftogaza-i-dlya-pravitelstva-yanez-kopach-298654.html>

³¹ <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/24/641939/>

³² Там само

³³ <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/30/642134/>

³⁴ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245310029&cat_id=167475

³⁵ <http://www.nerc.gov.ua/?id=11957>

³⁶ <http://www.nerc.gov.ua/?id=35285>

сервіс на Єдиному державному порталі адміністративних послуг (<https://poslugy.gov.ua/>), авторизувавшись за електронним цифровим підписом (ЕЦП).

Разом з тим, регулятор затвердив плани розвитку до 2027 року газорозподільних систем низки операторів ГРМ, для чого було ухвалено 4 постанови (№1320-№1323³⁷). Наприкінці місяця НКРЕКП оприлюднила проект змін до Кодексу ГРМ³⁸, якими передбачено, що оператор ГРМ здійснює заміну лічильника газу побутовим споживачам (після прийняття рішення про недоцільність ремонту) лише у разі, якщо відповідні витрати передбачені у структурі тарифу на послуги розподілу газу та/або плані розвитку газорозподільної системи на наступні 10 років. При цьому, регулятор зазначив, що в чинних структурах тарифів таких витрат не передбачено, затвердження нових тарифів (із витратами на заміну лічильників або створення обмінного фонду лічильників) можливе після набуття чинності Тимчасової методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу³⁹.

За результатами моніторингу ринку природного газу, який постійно здійснює регулятор, у жовтні НКРЕКП повідомила⁴⁰, що максимальна ціна природного газу для споживачів, які не підпадають під дію ПСО (без урахування тарифів на послуги транспортування та розподілу природного газу), у вересні 2018 року складала 14000 грн за 1 тис. кубометрів (з ПДВ).

На тлі підвищення цін з 1 листопада для населення та ТКЕ, "Нафтогаз" вирішив не змінювати їх для промислових та інших споживачів, що не підпадають під дію Положення про покладення спеціальних обов'язків⁴¹. Таким чином, на листопад залишився чинним жовтневий прейскурант, ціна газу за яким для зазначених категорій споживачів з ПДВ складає 13438,8 - 14586,0 грн за тис. кубометрів, залежно від умов договору.

З огляду на масштабність українського ринку газу та його просування шляхом ринкових перетворень, міжнародна цінова агенція Argus Media (Лондон), що спеціалізується на інформації про ціни та кон'юнктуру ринків енергоносіїв, започаткувала публікацію котирувань природного газу для України⁴².

Регламент (ЄС) № 715/2009 про умови доступу до мереж транспортування природного газу, на заміну Регламенту (ЄС) № 1775/2005 (ст. 338, 341, Додаток XXVII УА) згідно зі ст. 278 УА, питання торгівлі (ст. 269-274 УА)

Окремою постановою (№1280⁴³) регулятор регламентував зміни до методики визначення й розрахунку тарифів на послуги транспортування газу для точок входу і точок виходу на основі багаторічного стимулюючого регулювання. Нагадаємо, ці зміни включають окремі підходи до визначення тарифу для внутрішніх та транскордонних точок входу, зміна з двоставкового на одноставковий тарифу для транскордонних точок виходу (вилучення вартості витрат на ВТВ), однаковий розмір тарифу для внутрішніх точок виходу та точок виходу для прямих споживачів.

За постановою №1281⁴⁴ НКРЕКП було здійснено перетворення положень одразу двох основоположних документів сектора зберігання газу – Кодексу газосховищ і типового договору на зберігання. Внесені зміни покликані збільшити привабливість і покращити можливості послуги користування "митним складом".

³⁷ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=30382&cpage=1>

³⁸ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=8200>

³⁹ http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Proekty/2018/pr_372/pr_372-2018.pdf

⁴⁰ <http://www.nerc.gov.ua/?news=8126>

⁴¹ <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/7F03CF7675CDD6ADC225832F002DC43F?OpenDocument&year=2018&month=10&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁴² <https://www.argusmedia.com/ru/press-releases/2018/argus-launches-ukraine-gas-assessment?page=1>

⁴³ <http://www.nerc.gov.ua/?id=35617>

⁴⁴ <http://www.nerc.gov.ua/?id=35615>

Нарешті, модифікації, внесені НКРЕКП до Кодексу ГТС, стосуються процедури та засобів здійснення розрахунків за газ у процесі його придбання на торговій платформі, для чого кодекс доповнено поняттям "рахунок умовного зберігання" (ескроу-рахунок), а також повноважень оператора платформи у цьому процесі (постанова №1282⁴⁵).

АТ "Укртрансгаз" звернулося до регулятора з проханням здійснити державний контроль на предмет "несанкціонованого" відбору газу 32-х операторів газорозподільних мереж⁴⁶. За даними оператора ГТС, за 9 місяців 2018 року витрачений на балансування обсяг газу перевищив 1 млрд кубометрів, із них 50% – це газ, відібраний на потреби виробничо-технічних витрат (ВТВ) операторами ГРМ, за відсутності у них номінацій на транспортування газу. Накопичений на кінець вересня 2018 року борг за цей відбір газу на ВТВ сягнув майже 26 млрд грн, з яких 65% (17 млрд грн) припадає на підприємства групи "Регіональна газова компанія". Отже, проблема заборгованості оператору ГТС за балансування перед початком опалювального сезону набула критичного характеру. У зверненні "Укртрансгаз" просить НКРЕКП позапланово перевірити вказані підприємства та повідомити про результати.

Триває підготовка до впровадження з 1 грудня 2018 року добового балансування ГТС України. Важливим її етапом стало погодження регулятором дев'яти розроблених і поданих оператором ГТС форм електронного документообігу⁴⁷, що використовуються для наповнення інформаційної платформи балансування.

Протягом жовтня "Укртрансгаз" здійснив налаштування інформаційної платформи, провівши навчання та забезпечивши операторів ГРМ інструкціями з підключення⁴⁸. Проте, на 22 жовтня лише 9 із 45 операторів ГРМ завершили необхідні підготовчі роботи з технічного підключення до платформи, надали оператору ГТС підтвердні протоколи приймання/передачі даних і готові брати участь у тестуванні. Разом з тим, позитивним моментом підготовчого процесу є те, що на 23 жовтня "Укртрансгаз" на 99% завантажив до інформплатформи добового балансування уже надані 8-ма операторами ГРМ скориговані дані споживачів⁴⁹ і наразі завершує усунення виявлених помилок. Хоча на сьогодні не всі 25 операторів ГРМ (із 45-и), дані яких потребували коригування, повною мірою забезпечили необхідні відомості, "Укртрансгаз" наголосив, що наповнення бази споживачів надає змогу продовжити розпочате 19 жовтня тестування з тим, щоби вчасно, до 30 листопада закінчити тестувальний процес.

Тим часом, АТ "Укртрансгаз" модернізує найбільше в Україні підземне газосховище "Більче-Волиця", про що в системі електронних торгів Prozorro оголошено тендер з очікуваною вартістю 998 млн грн⁵⁰. За ці кошти заплановано здійснити реконструкцію компресорного цеху №4 дотискувальної КС цього сховища. Послуги буде закуплено відповідно до ЕРС-контракту. Цей контракт відрізняється від типових українських угод підряду тим, що переможець тендера самостійно розробляє проектну документацію, здійснює вишукувальні роботи та погоджує документацію, а по завершенні – спільно із замовником вводить об'єкт в експлуатацію. Виконати весь комплекс робіт передбачено до 31 грудня 2019 року.

⁴⁵ <http://www.nerc.gov.ua/?id=35616>

⁴⁶ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/10/utg-prosyt-nkrekp-perevirty-oblgazy.html>

⁴⁷ <http://www.nerc.gov.ua/?news=8064>

⁴⁸ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/10/operatoriy-grm-gotovi-do-obminu-danymy.html>

⁴⁹ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/10/informaciyna-platforma-napovnena-bazami-spozhivachiv-na-99-vidsotkiv.html>

⁵⁰ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/10/bilche-volycia-reconstruction-2018.html>

Директива 2004/67/ЄС про заходи захисту безпеки постачання природного газу (ст. 338, 341, Додаток XXVII УА), дія "Механізму раннього попередження" (Додаток XXVI УА), дії у надзвичайних обставинах (ст. 275-276, 309, 314 УА)

У жовтні Міненерговугілля оприлюднило проект постанови КМУ "Про затвердження розміру страхового запасу природного газу на 2019 рік"⁵¹, якою фактично пролонгується чинний порядок створення страхового запасу (0% від планових обсягів постачань на наступний місяць – за звичайних умов, 10% – у разі настання кризової ситуації рівня надзвичайної ситуації).

Також відомство опублікувало проект оновлення Правил про безпеку постачання природного газу на 2018/2019 газовий рік⁵². Зокрема, змінами визначено алгоритм розроблення операторами ГТС і ГРМ, а також затвердження державними адміністраціями переліків споживачів, яким у випадку кризової ситуації рівня надзвичайної ситуації буде припинено (обмежено) постачання газу, вимоги до переліків, порядку припинення (обмеження) газопостачання для різних категорій споживачів. Також оновлено параметри внутрішнього ринку газу, які застосовуються для проведення оцінки ризиків.

Своєчасно виконані заходи з підготовки до проходження опалювального сезону 2018/19 років, передбачені розпорядженням Кабміну №717-р⁵³, забезпечили успішний початок сезону опалення в Україні. 26 жовтня Мінрегіон звітував⁵⁴, що після старту опалювального сезону до теплоносіїв уже підключено 60% від об'єктів соціальної інфраструктури (школи, дитячі садочки і лікарні) та 45% житлових будинків.

За оперативними даними "Укртрансгазу"⁵⁵, з 8 квітня 2018 року до моменту старту нового опалювального сезону (14 жовтня) компанія наростила запаси газу в підземних газосховищах більш ніж на 9,2 млрд кубометрів – до 16,7 млрд кубометрів. Подальше закачування газу в сховища забезпечило на кінець жовтня рекордний рівень газових запасів у 17,1 млрд кубометрів – це на ~2% більший обсяг, ніж на початок листопада 2017 року, та загалом – найбільший обсяг запасів за останніх 4 роки⁵⁶. За оцінкою "Нафтогазу", зазначеного обсягу достатньо для стабільного проходження опалювального сезону.

"Укртрансгаз" оприлюднив підсумки роботи української ГТС за дев'ять місяців поточного року⁵⁷. Від початку 2018 року обсяги транзиту з РФ до ЄС і Молдови скоротилися на 5,5 млрд кубометрів (7,3%), у порівнянні з відповідним періодом 2017 року, і досягли 69,8 млрд кубометрів (українським споживачам всіх категорій за цей період транспортовано 20,8 млрд кубометрів). Імпорт газу з країн Європи також зменшився, у порівнянні з аналогічним періодом 2017 року – на 2,7 млрд кубометрів (23%), що зумовлено накопиченням до початку сезону відбору значних обсягів запасів газу в сховищах. Як і раніше, найбільш продуктивним маршрутом доставки імпорту залишався газотранспортний коридор зі Словаччини – ним надійшло до України 5,6 млрд кубометрів газу. Обсяг власного видобутку за 9 місяців 2018 року залишився на рівні минулого року – 17,3 млрд кубометрів.

Як сповістили ЗМІ⁵⁸, президент Польщі А. Дуда вчергове закликав Німеччину відмовитися від планів будівництва газопроводу "Північний потік-2". Цього разу це відбулося під час спільної прес-

⁵¹ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245309883&cat_id=167475

⁵² http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245309648&cat_id=167475

⁵³ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/deyaki-pitannya-opalyvalnogo-sezonu-201819-roku>

⁵⁴ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/do-opalennya-v-ukrayini-vzhe-pidklyucheno-60-socialnovi-infrastrukturi-i-45-zhitlovih-budinkiv-gennadij-zubko>

⁵⁵ <http://utg.ua/live>

⁵⁶ <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/B946B55C5D950C5DC22583380056E9F7?OpenDocument&year=2018&month=11&nt=%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8&>

⁵⁷ <http://utg.ua/utg/media/news/2018/11/rezultaty-roboty-gts-ukrainy-za-sichen-zhovten-2018-roku.html>

⁵⁸ <https://biz.liga.net/ekonomika/tek/novosti/duda-prizval-germaniyu-otkazatsya-ot-severnogo-potoka-2>

Газ

конференції з президентом ФРН Ф.-В. Штайнмайєром 23 жовтня в Берліні, на якій президент Польщі наголосив, що йдеться не про економічний, а про геополітичний проект. На переконання А. Дуди, будівництво цього газогону призведе до порушення енергетичного балансу Європи, загрози енергетичній безпеці низки центрально- та східноєвропейських країн і посиленню домінування одного газопостачальника – російського "Газпрому".

Водночас, за даними оператора проекту Nord Stream-2 AG⁵⁹, у жовтні в Німеччині розпочалася інтенсивна укладка труб на морській ділянці цього газопроводу. На додачу до вже працюючого трубоукладача Castoro Dieci, приступило до роботи друге судно – Audacia – компанії Allseas, яке має укласти до кінця 2018 року дві нитки труб загальною довжиною 38 км.

Що стосується продовження тристоронніх переговорів про транзит газу територією України після 2020 року, за оцінками міністра енергетики РФ О.Новака, наступний раунд може відбутися в другій половині листопада⁶⁰. Останні зустрічі в рамках консультацій між Єврокомісією, Україною та РФ, започаткованих у липні, відбулися 12 і 26 вересня.

⁵⁹ <https://www.nord-stream2.com/ru/dlia-pressy/novosti-i-meropriiatiia/sudno-audacia-pristupilo-k-truboukladke-severnogo-potoka-2-109/>

⁶⁰ <https://www.epravda.com.ua/news/2018/10/24/641911/>

Електроенергетика та ядерна безпека

У ВРУ зареєстрований проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» (щодо надання універсальної послуги)» (№9223). Проектом передбачається перенесення дати початку роботи роздрібного ринку з 11 грудня 2018 на 1 січня 2019.

НКРЕКП схвалила низку важливих рішень, що стосуються роботи нового ринку електроенергії стосовно формування тарифів на розподіл та постачання електричної енергії, ліцензування постачальників, формування порядку та плати за приєднання до мереж.

Державний сектор вугільної галузі України знаходиться у критичному стані. Недостатнє фінансування галузі (технічного переоснащення, модернізації, відкриття нових лав) та відсутність заходів з ліквідації збиткових вугледобувних та вуглепереробних підприємств є основними причинами занепаду державного вугільного сектору.

Директива 2009/72/ЄС від 13 липня 2009 року щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС (Ст.269, Глава 11, Розділ IV Угоди про Асоціацію Україна-ЄС)

19 жовтня групою народних депутатів (О.Домбровський, Л.Підлесецький, М.Бондар та інш.) зареєстрований проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» (щодо надання універсальної послуги)» (№9223)⁶¹. Проектом закону пропонується: перенести кінцеву дату відокремлення діяльності з розподілу електричної енергії від діяльності з її постачання, а також початок постачання електричної енергії на умовах універсальної послуги з 11 грудня 2018 року на 1 січня 2019 року; надати повноваження Кабінету Міністрів України призначити на перехідний період (строком на два роки) постачальника «останньої надії» без необхідності проведення конкурсу, передбаченого статтею 64 Закону України «Про ринок електричної енергії». Також пропонується розширити коло споживачів, які можуть скористатися послугою постачання електричної енергії на умовах універсальної послуги (непобутові споживачі з договірною потужністю до 50 кВт, а на перехідний період - з 1 січня 2019 року по 31 грудня 2020 року бюджетні установи незалежно від договірної потужності та споживачі, електроустановки яких приєднані до електричних мереж з договірною потужністю до 150 кВт).

Крім цього проектом Закону пропонується уточнення визначення терміну «побутовий споживач», додавши до цієї категорії побутових споживачів, які розраховуються з постачальниками електричної енергії за загальним розрахунковим засобом обліку.

Встановлюється спрощений механізм укладення договорів постачання універсальної послуги на перехідний період шляхом вчинення споживачем будь-яких дій, які засвідчують його бажання укласти договір (підписаної заяви про приєднання, сплата рахунка постачальника універсальної послуги та/або факт споживання електричної енергії). Для договорів надання послуг з розподілу встановлюється типова форма; договори про надання послуг з розподілу електричної енергії, про постачання універсальних послуг та постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» є публічними.

18 жовтня Комітет ПЕК Верховної Ради України на своєму засіданні розглянув проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» (№ 8468)⁶². Проект стосується правового статусу майна, яке не підлягає приватизації та є складовою основних фондів ОСП – «НЕК Укренерго». Пропонується закріпити майно ОСП, на праві господарського відання при перетворенні підприємства з державної на акціонерну форму власності в процесі корпоратизації.

⁶¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64838

⁶² http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64205

Електроенергетика та ядерна безпека

Комітет ПЕК рекомендував Верховній Раді України проект Закону про внесення змін до Закону України "Про ринок електричної енергії", №8468, прийняти за основу та в цілому.⁶³

Регламент 714/2009/ЕС від 13 липня 2009 про умови доступу до мережі транскордонного обміну електричною енергією та скасовує Регламент 1228/2003 (Ст.270, Глава 11, Розділ IV Угоди про Асоціацію Україна ЄС)

У жовтні ДП «НЕК «Укренерго» та ДП «Молделектрика» підписали чотири додатки до Експлуатаційної угоди про паралельну роботу в спільному блоці регулювання Україна – Республіка Молдова⁶⁴. Додатки складаються з наступних регламентів: Порядок компенсації непередбачених відхилень у Спільному блоці регулювання; Порядок планування міжсистемних перетоків у Спільному блоці регулювання; Диспетчерське управління паралельною роботою ОЕС України та ЕС Молдови та Параметри синхронізуючих пристроїв на міжсистемних лініях ДП «НЕК «Укренерго» та ДП «Молделектрика». Експлуатаційна угода регламентує паралельну роботу енергосистем України і Республіки Молдова відповідно до європейських правил і стандартів та є однією з умов для можливості синхронізації енергосистеми України з ENTSO-E.

ДП НЕК Укренерго планує у листопаді узгодити спільну позицію України та Білорусі з регулювання перетоків перетину Україна-Білорусь на черговому засіданні учасників енергокільця БРЕЛЛ*. Це питання може впливати на стійкість роботи енергосистем і потребує вирішення, поки наші енергосистеми синхронізовані. Після інтеграції з ENTSO-E це питання буде повністю зняте.⁶⁵

Директива 2009/72/ЕС від 13 липня 2009 року щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЕС (Стаття 273, Глава 11, Розділ IV, Угоди про асоціацію Україна- ЄС)

5 жовтня НКРЕКП затвердила основні нормативні акти, які визначають процедуру та механізм формування тарифів на розподіл та постачання електричної енергії:

- Порядок встановлення (формування) тарифів на послуги з розподілу електричної енергії (Постанова від 05.10.2018 № 1175) ⁶⁶;
- Методику розрахунку тарифу на послуги постачальника універсальних послуг (Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 № 1176) ⁶⁷;
- Порядок формування цін на універсальні послуги (Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 № 1177) ⁶⁸;
- Методику розрахунку тарифу на послуги постачальника «останньої надії» (Постанова НКРЕКП від 05.10.2018 № 1178) ⁶⁹;
- Порядок формування ціни, за якою здійснюється постачання електричної енергії

⁶³ <http://kompek.rada.gov.ua/documents/zasid/73653.html>

⁶⁴ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ukrenergo-ta-moldelektryka-na-finishnij-pryamij-pidpysannya-ugody-pro-paralelnu-robotu-u-spilnomu-blotsi-regulyuvannya/>

⁶⁵ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ukrenergo-ta-biloruskyj-operator-energosityemy-reglamentuyut-paralelnu-robotu/>

⁶⁶ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35086>

⁶⁷ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35057>

⁶⁸ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35077>

⁶⁹ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35078>

Електроенергетика та ядерна безпека

споживачам постачальником «останньої надії» (Постанова НКРЕКП від 05.11.2018 № 1179)

⁷⁰

«Прийняті документи дозволять реалізувати Закон України «Про ринок електричної енергії» в частині імплементації економічних принципів, визначать процедуру та методологію формування цін та тарифів на електричну енергію, яка постачатиметься споживачам постачальниками універсальних послуг та постачальниками «останньої надії».⁷¹

Також 26 жовтня НКРЕКП затвердила Методичні рекомендації щодо передачі даних побутових та малих непобутових споживачів постачальнику електричної енергії, на якого відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії» покладається виконання функції універсальної послуги на закріпленій території.⁷² Ліцензіат повинен повідомити споживачів про зміни та за 30 днів до дня, що є останнім днем здійснення постачання електричної енергії за регульованим тарифом, забезпечити передачу даних.

Плата за приєднання до мереж передачі та розподілу

НКРЕКП 16 жовтня вдруге оприлюднила проект Методики (порядку) формування плати за приєднання до системи передачі та системи розподілу.

Проектом передбачаються наступні зміни, що, на думку Регулятора, зможуть спростити та покращити умови приєднання до мереж. Зміни стосуються наступного :

- на період до 31 грудня 2020 року формулу 7 Методики не застосовувати та встановити для усіх операторів систем розподілу питому вартість приєднання 1 кВт потужності, визначену згідно з СОУ-Н МЕВ 45.2-37471933-44:2011, на рівні 3,48 тис. грн/кВт (без ПДВ), як усереднений показник вартості створення 1 кВт потужності;
- змінити підхід до визначення коефіцієнта завантаження трансформаторних підстанцій основної мережі оператора системи розподілу напругою 35-110(154) кВ;
- для визначення прогнозного рівня завантаження використати коефіцієнт реалізації технічних умов на приєднання електроустановок замовників;
- передбачити стимулювання приєднання потужних об'єктів (електроустановок) на більш високому рівні напруги (плата за нестандартне приєднання на більш високих ступенях напруги має бути менша, порівняно з вартістю послуги на ступені напруги 0,4 кВ);
- передбачити диференціювання ставок плати за нестандартне приєднання потужності для міської та сільської місцевості, а також для електроустановок, призначених для виробництва електричної енергії.⁷³

Сертифікація ОСП

18 жовтня на засіданні Комісії МЕВП з реорганізації (перетворення) ДП НЕК «Укренерго» розглядалося питання затвердження оцінки майна підприємства. Комісія не затвердила акт оцінки майна , оскільки, на думку комісії документи мають розбіжності та недоліки. Визначено нову дату оцінки майна ДП «НЕК «Укренерго» - 31.10.2018 та прийнято рішення щодо

⁷⁰ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35079>

⁷¹ <http://www.nerc.gov.ua/?news=8066>

⁷² <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35613>

⁷³ <http://www.nerc.gov.ua/?news=8101>

Електроенергетика та ядерна безпека

переходу повноважень з управління ДП «НЕК «Укренерго» до голови Комісії – заступника міністра МЕНВП Близнюка⁷⁴. Таке рішення було негативно сприйняте громадськістю⁷⁵, Європейською спільнотою і донорами, які побачили у цьому затягування процесу корпоратизації НЕК «Укренерго» та його сертифікації, як ОПС 7677. Компанія подала заяву про призупинення рішення та оскаржує рішення Комісії з реорганізації (перетворення) ДП «НЕК «Укренерго». Судовий розгляд триває. ⁷⁸

Ліцензування ОСР

22 жовтня набула чинності постанова НКРЕКП від 18 жовтня 2018 № 1229 Про внесення змін до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії. ⁷⁹ Постанова надає можливість отримати ліцензію шляхом подачі скороченого пакету документів. До грудня 2018 р майже 40 компаній, що здійснюють діяльність з розподілу, мають бути ліцензовані. Регулятор дав відповідне роз'яснення щодо порядку подання скороченого пакету документів. ⁸⁰

Ст.339, Глава 1, Розділ V Угоди про асоціацію Україна- ЄС, Ринок вугілля

18 жовтня був прийнятий у першому читанні проект Закону України «Про Державний бюджет України на 2019 рік». Проект державного бюджету передбачає зменшення фінансування державного вугільного сектору, зокрема не передбачається фінансування програм «Державна підтримка вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної продукції» (1,4 млрд. грн. у поточному році) та «Здійснення заходів із забезпечення вітчизняного виробництва вугільної продукції та подальшого реформування державного сектору вугільної промисловості» (1,3 млрд. грн. у поточному році), натомість запроваджено програму «Реструктуризація вугільної галузі» з обсягом фінансування, 1,630 млрд. гривень.⁸¹

19 жовтня 2018 року в Верховній Раді відбулися Комітетські слухання на тему «Державний сектор вугільної промисловості на шляху до... Стратегічне бачення і бюджетний процес».

На слуханнях були обговорені питання недостатнього бюджетного фінансування вугільної галузі, зокрема політики та урядовці застерігали від повторення помилки минулого року, коли бюджет 2018 року не передбачав достатній обсяг коштів для модернізації, технічного забезпечення та запуску нових лав.⁸² Схоже застереження під час години запитань до Уряду зробив Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман, який зазначив, що кожен рік виділяються кошти на модернізацію вугільної галузі, але в результаті їх використовують на компенсацію заробітної плати шахтарів.⁸³

Міністр енергетики зауважив, що Україна скоротила споживання імпортного вугілля майже в 2 рази та наголосив, що Україна зобов'язана розвивати власник видобуток вугілля, інакше енергетична безпека України буде залежати від поставок імпортного вугілля, а зайнятість у вугільній галузі буде скорочуватись, що в свою чергу матиме негативні соціальні наслідки.

⁷⁴ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245312077&cat_id=35109

⁷⁵ <http://enref.org/news/reforma-rynku-elektroenerhiji-pid-zahrozoyu-zryvu-zavava-koalitsiji-enerhetychni-reformy/>

⁷⁶ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ofitsijna-pozytsiya-ukrenergo-shhodo-progresu-korporatyzatsiyi-kompaniyi-ta-yiyi-chergovogo-etapu-inventaryzatsiyi-ta-otsinky-majna/>

⁷⁷ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/yebrr-pidkreslyuye-vazhlyvist-korporatyzatsiyi-ta-reformy-korporatyvnogo-upravlinnya-v-ukrenergo/>

⁷⁸ <https://ua.energy/osnovni-podiyi/ministerstvo-energetyky-ta-vugilnoyi-promyslovosti-namagayetsya-skasuvaty-uhvalu-sudu-pro-zapobizhni-zahody-shhodo-sudovogo-pozovu-ukrenergo/>

⁷⁹ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1229874-18>

⁸⁰ <http://www.nerc.gov.ua/?news=8137>

⁸¹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64598

⁸² <http://ua-energy.org/uk/posts/deputaty-ta-uriad-proponuiut-rozvyvaty-vlasnyi-vydobutok-vuhillia-a-ne-spodivatysia-na-importovane-palyvo>

⁸³ <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2561998-vugilna-galuz-potrebuie-modernizacii-v-cilomu-grojsman.html>

Електроенергетика та ядерна безпека

За словами міністра енергетики станом на 1 жовтня заборгованість по зарплатах у вугільній галузі складає 488 млн. гривень і цей борг спричинений відсутністю покриття бюджетом різниці в ціні собівартості продукції.⁸⁴ Натомість голова незалежної профспілки гірників зазначив, що борг перед шахтарями станом на жовтень складає 994 мільйона гривень та частково складається з боргів 2016 та 2017 року.⁸⁵

19 жовтня Міністерство фінансів України в рамках виконання Закону України «про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2018 рік" щодо належного фінансового забезпечення державного сектору вугільної галузі», яким передбачається 1,4 мільярда гривень на погашення заборгованості із зарплат шахтарям, направило на казначейські рахунки державних вугледобувних підприємств 136 мільйонів гривень.

За результатом комітетських слухань можна констатувати, що державний сектор вугільної галузі України знаходиться критичному стані. Недостатнє фінансування галузі(технічного переоснащення, модернізації, відкриття нових лав) та відсутність заходів з ліквідації збиткових вугледобувних та вуглепереробних підприємств є основними причинами занепаду державного вугільного сектору.

Варто зазначити, що протягом жовтня на шахтах державної форми власності було проведено ряд протестних акцій пов'язаних з наявністю заборгованості з виплати заробітної плати у вугільній галузі.⁸⁶

Вугільна галузь залишається одним з найбільших боржників з оплати електричної енергії. Державні шахти боргують за електричну енергію більше 13 мільярдів гривень.

Незважаючи на те, що протягом 2017-2018 років відпускна вартість вугілля видобутого на державних шахтах декілька разів підвищувалась, тенденція нерозрахунків державних шахт за спожиту електричну енергію продовжується.

Ст.342, Глава 1, Розділ V Угоди про асоціацію Україна- ЄС ,Співпраця в атомній сфері, Директива № 96/29/Євратом, Директива Ради № 2006/117/Євратом, Директива Ради № 2003/122/Євратом

З 1 жовтня 2018 року на Хмельницькій АЕС розпочала роботу місія підтримки Всесвітньої асоціації операторів, які експлуатують АЕС за темою «Противарійна готовність. Управління запроектованими аваріями, експлуатація альтернативної мобільної техніки». Серед учасників місії - експерти з Болгарії, Чехії, Угорщини та України. Згідно з програмою перебування, місія технічної підтримки ВАО АЕС тривала на ХАЕС з 1 по 5 жовтня. По завершенні візиту експерти надали звіт, пропозиції та рекомендації щодо покращення роботи з даного напрямку⁸⁷.

3 жовтня Делегація Комісії ядерного регулювання Сполучених Штатів Америки (U.S. Nuclear Regulatory Commission, NRC) відвідала Дирекцію НАЕК «Енергоатом» з робочим візитом. Візит відбувся у рамках виконання Угоди між Державною інспекцією ядерного регулювання України та Комісією ядерного регулювання США про обмін технічною інформацією та співробітництво в сфері ядерної та радіаційної безпеки від 13 березня 2018 року. Представники американської делегації на чолі з комісіонером NRC Стівеном Бернсом провели зустріч з керівництвом Енергоатома, в ході якої було обговорено напрями співпраці у сфері підвищення безпеки експлуатації енергоблоків АЕС та відбувся обмін актуальною технічною інформацією.⁸⁸

⁸⁴ <https://www.rbc.ua/ukr/news/nasalik-nazval-obemy-zadolzhennosti-pered-1539952327.html>

⁸⁵ <http://kompek.rada.gov.ua/uploads/documents/30466.pdf>

⁸⁶ <http://kompek.rada.gov.ua/uploads/documents/30466.pdf>

⁸⁷ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54532-na_hmelnitskyi_aes_rozpochala_robotu_msya_pdtrimki_vao_aes/

⁸⁸ <http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54544->

z_robochim_vzitom_energoatom_vdvdala_delegatcyu_koms_yadernogo_regulyuvannya_ssha/

Електроенергетика та ядерна безпека

5 жовтня прес-служба ДП "НАЕК "Енергоатом" заявила, що підтримує ініціативу очільника НКРЕКП Оксани Кривенко щодо проведення незалежного міжнародного аудиту щодо достовірності дефіциту в тарифі для Енергоатома в обсязі 13,9 млрд грн.⁸⁹

Колегія ДІЯРУ одногосно підтримала пропозицію схвалити висновок державної експертизи з ядерної та радіаційної безпеки звіту з періодичної переоцінки безпеки енергоблока №4 ЗАЕС та встановити дату наступної періодичної переоцінки безпеки цього енергоблока – 4 квітня 2028 року. Відповідне рішення було прийнято 11 жовтня на засіданні Колегії ДІЯРУ⁹⁰. 16 жовтня Голова Державної інспекції ядерного регулювання України (ДІЯРУ) вручив генеральному директору Запорізької АЕС подовжену ліцензію на експлуатацію ядерної установки енергоблока №4 Запорізької АЕС.⁹¹

16 жовтня на енергоблоці №1 Южно-Української АЕС у повному обсязі завершено реалізацію постфукусімських заходів, що входять до Комплексної (зведеної) програми підвищення безпеки енергоблоків атомних електростанцій України⁹².

Можливість використання українського Національного центру підготовки ремонтного і керівного персоналу для атомних електростанцій у партнерстві з Європейським Союзом була зокрема обговорена у ході засідання Наглядової ради для України (the Ukrainian Supervisory Board, USB) щодо програми «Інструмент співробітництва з Ядерної Безпеки» (ІСЯБ, INSC). Засідання ради відбулось 16 жовтня у Брюсселі під головуванням керівника підрозділу В5 (Інструмент Безпеки, Ядерна безпека) Генерального директорату з міжнародного співробітництва і розвитку Європейської Комісії.⁹³

19 жовтня 2018 року у Комітеті Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки за участю народних депутатів України, представників Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, Державної інспекції ядерного регулювання України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, ДП «НАЕК «Енергоатом», представників провідних проектних організацій України, наукової спільноти відбулася робоча нарада на тему: «Проектні інституції в ядерній галузі України», в контексті вдосконалення правового регулювання відносин проектної діяльності в ядерній галузі шляхом внесення змін до Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» щодо генерального проектувальника ядерної установки та об'єкта, призначеного для поводження з радіоактивними відходами». На нараді, зокрема, обговорювалися питання: світова практика та досвід щодо залучення або призначення генеральних проектувальників при проектуванні ядерних установок; кваліфікаційні вимоги до генеральних проектувальників та ступінь їх відповідальності; чи запропоновані зміни в законодавстві не обмежать участі закордонних інституцій в будівництві об'єктів в Україні, чи не будуть порушені принципи конкуренції, прозорості, рівності, тощо⁹⁴.

⁸⁹ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54554-energoatom_vimaga_provedennya_nezalezjnogo_mjnarodnogo_auditu_schodo_dostovrnost_deftcitu_mlrd_grn/

⁹⁰ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54590-kolegya_derjatomregulyuvannya_prodovjila_termn_ekspluatatc_energobloka_zaporzko_aes/

⁹¹ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54600-energoatom_otrimav_ltcenzju_na_ekspluatatcyu_energobloka_zaporzko_aes_u_ponadproektniyi_termn/

⁹² http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54601-na_energoblotc_yuuaes_povnstyu_realzovano_postfukusmsk_zahodi/

⁹³ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54984-vikoristannya_ukranskogo_tcentru_pdgotovki_personalu_dlya_aes_splno_z_vrosoyuzom_obgovorili_na_zasdann_naglyadovo_ra_di_syab_/

⁹⁴ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54615-u_komtete_vr_z_pitan_pek_obgovorili_zakonodavch_zmni_schodo_generalnogo_proektualnika_yadernih_ustanovok/

Електроенергетика та ядерна безпека

На Рівненській АЕС розпочалися повторна партнерська перевірка (ППП) експертами Паризького центру ВАО АЕС та повторна корпоративна партнерська перевірка експертами Московського центру Асоціації. За результатами збору усіх фактів експертами Паризького центру Асоціації підготовлено попередній підсумковий звіт, який представили на РАЕС 26 жовтня. У підсумку перевірки керівник команди експертів відзначив професіоналізм та відкритість рівненських атомників. Кінцевий звіт буде надано впродовж двох місяців⁹⁵.

22 жовтня на Хмельницькій атомній електростанції здійснено повторну корпоративну партнерську перевірку ВАО АЕС (Всесвітньої Асоціації Організацій, що експлуатують АЕС). Експерти ВАО АЕС ознайомилися з результатами виконання «Плану корегувальних заходів по областях для покращення за результатами корпоративної партнерської перевірки у період з 2 по 13 листопада 2015 року».

На ЮУАЕС 26 жовтня стартувала партнерська перевірка ВАО АЕС. Перевірка здійснюватиметься у двох фундаментальних областях - професіоналізм працівників і лідерство, шести функціональних - експлуатація, технічне обслуговування та ремонт, хімія, радіаційний захист, підготовка персоналу, інженерно-технічне забезпечення, а також охоплять десять загальнопромислових областей.⁹⁶

Повторна корпоративна партнерська перевірка ВАО АЕС проводиться в цілому для Компанії, тобто протягом тижня такі ж перевірки відбулися на Рівненській АЕС, ЗАЕС, ЮУАЕС та в дирекціях Компанії. Пізніше Звіт за результатами повторної корпоративної перевірки буде переданий до ДП «НАЕК «Енергоатом»⁹⁷.

Ст.342, Глава 1, Розділ V Угоди про асоціацію Україна- ЄС, Співпраця в атомній сфері Співробітництво спрямовується на вирішення проблем, що виникли внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС

За ініціативи шведської організації з радіаційної безпеки з 8 по 9 жовтня в м. Стокгольм (Швеція) пройшло III засідання Ініціативи з обміну інформацією про технічну допомогу Україні в галузі ядерної та радіаційної безпеки. Засідання спрямоване на встановлення та подальший розвиток міжнародного співробітництва у цій галузі, а також обмін досвідом з вдосконалення режиму ядерної та радіологічної безпеки між партнерами. У рамках заходу Голова Державного агентства України з управління зоною відчуження Віталій Петрук, який очолив українську делегацію, поінформував міжнародних партнерів про ефективне виконання проектів Глобального партнерства у сфері фізичної, ядерної та радіаційної безпеки. Окрім того, від агентства було представлено новий проект зі створення «Центру реагування на надзвичайні і кризові ситуації з посиленням на актуальні проблеми та загрози», який забезпечить належне інформування громадськості та ЗМІ у разі виникнення надзвичайних ситуацій у зоні відчуження⁹⁸.

12 жовтня в рамках Угоди про наукове співробітництво між Національною корпорацією Університет Фукусіма (Японія) і Чорнобильським радіаційно-екологічним біосферним заповідником повідомили про майбутнє проведення робіт задля екологічної реабілітації радіоактивно забруднених територій зони відчуження. Зокрема, це будуть роботи з покращення радіаційного-екологічного моніторингу навколишнього середовища й законодавчої бази в Україні. Новий україно-японський проект

⁹⁵ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54616-na_rvnenskyi_aes_rozpochalisya_povtorn_partnersk_perevrki_vao_aes/

⁹⁶ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54991-na_vuinoukranskyi_atomnyi_stantc_startovala_partnerska_perevrka_vao_aes/

⁹⁷ http://www.energoatom.kiev.ua/ua/press/nngc/54989-na_hmelnitckyi_aes_vdbulas_povtorna_korporativna_partnerska_perevrka_vao_aes/

⁹⁸ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/dazv-u-shvetsiji-poinformovalo-mizhnarodnikh-partneriv-pro-efektivne-vikonannya-proektiv-globalnogo-partnerstva-u-sferi-fizichnoji-yadernoji-ta-radiatsijnoji-bezpeki-i-predstavilo-novij-proekt.html>

Електроенергетика та ядерна безпека

допоможе визначити напрями реорганізації зони відчуження на основі вдосконаленої системи радіаційно-екологічного моніторингу зони відчуження та прилеглих заселених територій⁹⁹.

За сприяння Офісу радіологічної безпеки Міністерства енергетики США Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державна корпорація «УкрДО «Радон» та Державна прикордонна служба України взяли участь у навчаннях за програмою з пошуку, виявлення та поводження з джерелами іонізуючого випромінювання. У рамках програми фахівці ДАЗВ, ДК «УкрДО «Радон», спецкомбінатів корпорації, а також Держприкордонслужби пройшли тренінг за Системою Реалістичного Адаптивного Інтерактивного Навчання «RAILS». Під час навчання за цією системою було відпрацьовано різні сценарії пошуку, виявлення та подальшого поводження з «покинутими» ДІВ на інтерактивній моделі-симуляції¹⁰⁰.

16 жовтня у рамках робочого візиту до України експерт департаменту технічного співробітництва у Європі МАГАТЕ Катерина Дюфре зустрілася з керівництвом ДАЗВ і підприємств, що входять до сфери його управління. Під час зустрічі українська сторона презентувала сучасний стан виконання поточного національного проекту МАГАТЕ УКР9038. Пані Дюфре ознайомилась з поточним станом виконання проекту УКР9038 і відзначила значний прогрес України за основними напрямками подолання наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.¹⁰¹

16 жовтня голова Державного агентства України з управління зоною відчуження спільно із заступником Міністра екології та природних ресурсів України з питань європейської інтеграції обговорили з представниками Європейської Комісії реалізацію в Україні проектів міжнародної технічної допомоги у рамках Програми «Інструмент співробітництва в галузі ядерної безпеки», які реалізуються за фінансової підтримки ЄК. За словами Голови ДАЗВ, Україна тепер може самостійно фінансувати значну частину робіт у сфері поводження з РАВ. Кошти Фонду РАВ у найближчій перспективі будуть виділені на введення в експлуатацію I черги комплексу «Вектор» та будівництво сховища для зберігання осклованих високоактивних РАВ, що повертатимуться з Росії після переробки ВЯП українських АЕС¹⁰².

Україна спільно з Європейською комісією розробляє національний план геологічного захоронення РАВ. 17 жовтня під час Стартової наради за проектом національного плану геологічного захоронення високоактивних радіоактивних відходів (ВВВ) в Україні в рамках Інструменту співробітництва у сфері ядерної безпеки (ІСЯБ) експерти обговорили сучасний досвід Європейських країн у цій сфері та окреслили цілі та завдання на майбутнє. Проект має визначити процес вибору майданчика для майбутнього сховища, забезпечити розробку плану та кошторису, навчання фахівців, а також підтримку у формуванні позитивного ставлення громадськості до цього об'єкта. Розрахований він на 2 роки і реалізовуватиметься консорціумом у складі підприємств Франції, Німеччини, Швеції, а також за участю одного з підприємств НАН України¹⁰³.

18 жовтня Верховна Рада України у другому читанні та в цілому проголосувала за законопроект № 6624, яким передбачено продовження дії Загальнодержавної програми зняття з експлуатації ЧАЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему, а також бюджетного фінансування

⁹⁹ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/chornobilskij-zapovidnik-i-universitet-fukusima-rozpochinayut-spilni-doslidzhennya.html>

¹⁰⁰ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/dazv-ta-derzhprikordonsluzhba-projshli-navchannya-z-reaguvannya-ta-viyavlennya-pokinutikh-dzherel-ionizuyuchogo-viprominyuvannya.html>

¹⁰¹ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/magate-visoko-otsinilo-progres-ukrajini-shchodo-podolannya-naslidkiv-chornobilskoi-katastrofi-ta-rozvitku-sistemi-povodzhennya-z-radioaktivnimi-vidkhodami.html>

¹⁰² <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/u-bryusseli-golova-dazv-proinformuvav-evrokomisiyu-pro-vnesok-mizhnarodnikh-proektiv-u-galuzi-yadernoji-bezpeki-v-sistemu-povodzhennya-z-rav-v-ukrajini.html>

¹⁰³ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/ukrajina-spilno-z-evropejskoyu-komisieyu-rozroblyae-natsionalnij-plan-geologichnogo-zakhoronennya-rav.html>

Електроенергетика та ядерна безпека

цієї діяльності до 2020 року. За відповідне рішення проголосувало 229 народних депутатів. Прийняття цього законопроекту дозволить затвердити єдиний документ, що визначить пріоритетні напрями зі зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему і відповідно забезпечить бюджетне фінансування цієї діяльності до 2020 року¹⁰⁴.

¹⁰⁴ <http://dazv.gov.ua/novini-ta-media/vsi-novyny/verkhovna-rada-ukrajini-prijnyala-zakonoproekt-shchodo-zmin-do-zagalnoderzhavnoji-programi-znyattya-chaes-z-ekspluatatsiji.html>

Енергетична ефективність та соціальні питання

Жовтень не приніс радикальних проривів у імплементації законодавства з енергоефективності. Як і раніше, немає жодної інформації про рух проекту закону "Про енергетичну ефективність" бюрократичними коридорами, а у впровадженні монетизації субсидій досі немає повної ясності і навіть упевненості у тому, що процес дійсно розпочнеться із січня наступного року. Утім, Кабінет Міністрів спромігся прийняти важливий Технічний регламент з екодизайну енергоспоживчих товарів, а Мінрегіон почав публікацію даних про оснащеність житлового фонду квартирними лічильниками теплової енергії відповідно до нової методики. Також упевнену позитивну тенденцію показує сектор ЕСКО-контрактів, а також сфера навчання та сертифікації енергоаудиторів.

Директива 2012/27/ЄС про енергоефективність

Незважаючи на довготривалий процес узгодження проекту Закону України «Про енергетичну ефективність», станом на кінець жовтня проект не було надіслано до Кабінету Міністрів України, а його остання узгоджена редакція не опублікована на офіційному сайті розробника.

Енергетичні аудити та системи енергетичного менеджменту (Стаття 8)

Відповідно до даних, наданих Мінрегіоном у відповідь на інформаційний запит, станом на кінець жовтня 2018 року, системи енергетичного менеджменту були запроваджені у 97 містах (у тому числі, в 21 обласному центрі), у 13 регіонах, 46 районах та 9 об'єднаних територіальних громадах України. Крім того, розробка таких систем ведеться ще у 9 областях, 15 районах, 35 ОТГ та 27 містах країни. Також, відповідно до розпорядження КМУ, яким встановлюється план заходів із впровадження систем енергетичного менеджменту у бюджетних установах, Держенергоефективності розробляє порядок сертифікації таких систем. На жаль, порядок прив'язує термін запровадження такої сертифікації до дня прийняття закону про енергетичну ефективність, чого досі не відбулося.

Облік (Стаття 9)

На виконання Закону «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» Уряд прийняв постанову від 10 жовтня 2018 р. № 829 "Про затвердження Порядку визначення технічної можливості встановлення вузлів розподільного обліку теплової енергії та економічної доцільності встановлення приладів-розподільувачів теплової енергії"¹⁰⁵. Документ встановлює загальні правила визначення технічних варіантів встановлення індивідуальних засобів обліку, а також надає формулу для розрахунку економічної обґрунтованості встановлення такої системи. Втім, остаточне рішення щодо такої економічної доцільності залишається за власниками відповідних квартир або приміщень.

Також Кабінет Міністрів України прийняв зміни до діючої «Про встановлення державних соціальних стандартів у сфері житлово-комунального обслуговування», якими передбачається забезпечити соціальний захист населення шляхом надання пільг та субсидій на внески за встановлення, обслуговування та заміну загальнобудинкових лічильників тепла та води, а також надання субсидій на оплату за абонентське обслуговування (у межах граничного розміру)¹⁰⁶.

Відповідно до Закону, внески за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку є регульованими. Тобто витрати, які включаються до складу внесків, розраховуються згідно з Методикою, а розмір внесків встановлюється для кожного будинку окремо виконавчими органами

¹⁰⁵ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/829-2018-%D0%BF?lang=uk>

¹⁰⁶ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-6-serpnya-2014-r-409>

Енергетична ефективність та соціальні питання

сільських, селищних та міських рад. Зазначеними змінами до постанови передбачається надання субсидії для плати за абонентське обслуговування. Таким чином уряд намагається забезпечити потреби найменш захищених верств населення, а також прискорити темпи запровадження повного обліку в усьому житловому секторі.

Проекти наказів Мінрегіону “Про затвердження порядку прийняття приладу обліку на абонентський облік” та “Про затвердження Методики розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг” (об’єднано з проектом акта про затвердження Методики визначення та розрахунку поправкових коефіцієнтів для розподілу обсягу спожитої теплової енергії між окремими споживачами (у наріжних квартирах (приміщеннях), квартирах (приміщеннях), розмішених та перших і останніх поверхах будівлі тощо) перебувають на погодженні у ЦОВВ, при чому перший документ вже поданий на державну реєстрацію до Мін’юсту, а другий протягом жовтня також був винесений розробниками на громадське обговорення у редакції, яка враховує зауваження від Державної регуляторної служби¹⁰⁷.

У жовтні були уперше опубліковані дані з моніторингу стану оснащення будівель вузлами комерційного обліку комунальних послуг відповідно до порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2018 № 603. Згідно з опублікованими даними¹⁰⁸, за оснащенням приладами обліку лідируючі позиції займають: Черкаська (98%), Миколаївська (97%) та Вінницька (92%) області, натомість Тернопільська (15%), Луганська (22%) та Сумська (38%) не досягають рівня 50 %. Лідером за кількістю оснащених вузлами комерційного обліку теплової енергії нежитлових будівель є Миколаївська область (100%), а найгірші показники демонструють Сумська (43%), Житомирська (50%) та Черкаська (69%) області.

Загалом по Україні оснащено вузлами комерційного обліку теплової енергії 81% житлових будівель та 77% нежитлових будівель.

Стосовно рівня оснащення будівель приладами обліку гарячої води, то лідерами є Донецька (71%) область. Суттєво відстають інші області. В Житомирській, Закарпатській, Київській, Кіровоградській, Одеській, Херсонській та Чернівецькій областях послуги з гарячого водопостачання не надаються. Оснащення комерційними приладами обліку у нежитлових будівель становить на рівні 100% - Львівська, 99% - Хмельницька, 98% - Дніпропетровська області. Суттєво відстають м. Київ (10%), Сумська (36%) та Луганська (10%) області.

Загалом по Україні оснащено вузлами комерційного обліку гарячої води: 27% житлових будівель та 54% нежитлових будівель.

Ринок енергосервісу (Стаття 18)

За результатами моніторингу Держенергоефективності щодо впровадження ЕСКО-механізму у регіонах країни вже укладено 184 ЕСКО-договори на суму більше 200 млн гривень.

Лідерами у впровадженні ЕСКО-механізмів є м. Київ (64 підписаних договорів), Одеська область (31 контракт), Миколаївська область (26 контрактів). Найпоширенішими заходами з енергоефективності, які реалізують інвестори, є встановлення ІТП та модернізація систем опалення у бюджетних закладах.

¹⁰⁷ <http://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/informatsiyeni-povidomlennya-pro-provedennya-publichnogo-gromadskogo-obgovorennya-grom-convers/rozpochato-gromadske-obgovorennya-doopratsovanogo-proektu-nakazu-minregionu-pro-zatverdzhennya-metodiki-rozpodilu-mizh-spozhivachami-obsvyagiv-spozhitih-u-budivli-komunalnih-poslug/>

¹⁰⁸ <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/Priladi-obliku-teplovoyi-energiyi-stanom-na-zhovten-2018-roku-za-informatsiyeyu-Derzhenergoefektivnosti.pdf>

Енергетична ефективність та соціальні питання

Водночас, менш активними є Черкаська (4 договори) та Вінницька область (2 договори). Натомість у Волинській, Закарпатській, Запорізькій, Дніпропетровській, Житомирській, Луганській, Тернопільській областях взагалі не оголошено жодного тендеру.

Ринок енергосервісу продовжує розвиватися. Зокрема, протягом жовтня було підписано¹⁰⁹:

✓ 4 ЕСКО-договори (на загальну суму понад 1,5 млн грн) підписано в м. Кропивницький (Кіровоградська область). У 2 дитячих садках та 2 школах міста передбачається встановити системи автоматичного регулювання споживання теплової енергії.

✓ 3 ЕСКО-договори (на загальну суму більше 1,6 млн грн) укладено для впровадження енергоефективних заходів у середніх навчальних закладах в м. Миргороді, с. Калашники та с. Плоске (Полтавська область).

✓ 4 ЕСКО-договорів (на загальну суму близько 3,3 млн грн) укладено на впровадження у 3 дитячих садках та міській гімназії м. Покровська (Донецька область) низки енергоефективних заходів: модернізація систем опалення, встановлення ІТП із погодним регулюванням і диспетчеризацією.

✓ 14 ЕСКО-договорів у Савранському районі Одеської області, де у 2016 р. вперше в країні стартував енергосервіс, оголошено закупівлю енергосервісу на умовах поглибленого партнерства, що є подальшим розвитком цього механізму. У Концебівській загальноосвітній школі будуть проведені комплексні енергоефективні заходи на ЕСКО-об'єкті¹¹⁰.

Станом на сьогодні, у базі потенційних об'єктів ЕСКО налічується понад 17 тис. будівель, з них: понад 13 тис. – це об'єкти місцевих органів влади; близько 4 тис. – це об'єкти центральних органів влади; більше 100 ОСББ^{111, 112}.

Крім цього, продуктивність показує підписаний Меморандум про співпрацю з Держенергоефективності та МОН¹¹³. Зокрема, у Системі електронних публічних закупівель «PROZORRO» оголошено перші ЕСКО-тендери на проведення енергоефективних заходів у 9 об'єктах Київського національного університету ім. Т. Шевченка. ЕСКО-послуги передбачаються для гуртожитків, навчальних корпусів, бібліотеки та комплексу будівель ботанічного саду університету.

Серед іншого, в рамках Меморандуму Держенергоефективності узагальнило інформацію щодо енергоспоживання 150 університетів та сформували базу потенційних ЕСКО-об'єктів¹¹⁴.

Національний фонд енергоефективності, фінансування і технічна підтримка (Стаття 20)

Ситуація щодо продовження програми «теплі кредити» протягом жовтня залишалася напруженою. Незважаючи на низку заяв від громадських організацій, народних депутатів, представників ОСББ та органів місцевого самоврядування до Уряду та Парламенту щодо врегулювання питання фінансування програми, Уряд не поспішав приймати відповідне рішення.

На щорічному Форумі ОСББ у Львові¹¹⁵ представники ОСББ в черговий раз звернулися до Прем'єр-міністра із закликом виконати свою обіцянку про надання додаткових 100 млн грн на фінансування заходів з енергоефективності¹¹⁶. За результатами щорічного Форуму учасники сформували пропозиції

¹⁰⁹ <http://saee.gov.ua/uk/news/2601>

¹¹⁰ <http://saee.gov.ua/uk/news/2632>

¹¹¹ <http://saee.gov.ua/uk/news/2620>

¹¹² http://saee.gov.ua/uk/content/energoserwis_1

¹¹³ <http://saee.gov.ua/uk/news/2623>

¹¹⁴ http://saee.gov.ua/uk/content/energoserwis_1

¹¹⁵ https://www.youtube.com/watch?v=wBWqjm6zspM&app=desktop&fbclid=IwAR1VoOS5xk0xooXVcE-IgR1iqkRZuY9A_0cbF3Zrt6Besu5EgF5iW_3hxkE

¹¹⁶ <https://www.facebook.com/zhytlo.in.ua/videos/728882937449999/>

Енергетична ефективність та соціальні питання

до влади у вигляді відповідної Резолюції¹¹⁷, в якій визначено основні проблемні питання діяльності ОСББ та ймовірні шляхи їх вирішення. Крім того, Громадянська мережа ОПОРА неодноразово прямо зверталася до Уряду вплинути на вирішення питання фінансування програми у 2018 році та збільшити фінансування у 2019 році¹¹⁸

Зрештою, 19 жовтня на своєму позачерговому засіданні уряд прийняв рішення про продовження фінансування програми «теплі кредити» у розмірі 100 млн грн¹¹⁹. Зокрема, мова йде про зменшення обсягу коштів за бюджетною програмою 2751290 «Функціонування Фонду енергоефективності» на суму 100 млн грн шляхом збільшення обсягу за бюджетною програмою 2754060 «Реалізація Державної цільової економічної програми енергоефективності» на суму 100 млн грн¹²⁰.

Однак, оскільки між прийняттям рішення і фактичною можливістю отримання відшкодування існує ціла низка таких бюрократичних процедур, як офіційна публікація постанови КМУ, подання щодо затвердження оновленого паспорту програми, отримання позитивного рішення Комітету ВРУ з питань бюджету, а також проведення додаткових юридичних та банківських операцій уповноваженими банками, Громадянська мережа ОПОРА наголошувала на необхідності прискорити цей процес¹²¹. Зокрема, під час публічної дискусії на тему: «Держбюджет 2019: політика енергоефективності і енергетичної модернізації, чи високих тарифів і бюджетних субсидій», яка була проведена 29 жовтня Комітетом ПЕК спільно з Комітетом з питань промислової політики та підприємництва, представники організації закликали не зволікати із необхідними процедурами^{122, 123}. Однак, станом на кінець жовтня узгодження переспрямування коштів та прийняття Комітетом з питань бюджету необхідного рішення не відбулося. Наприкінці жовтня на сайті КМУ лише була опублікована згадана постанова¹²⁴.

Паралельно із ручним керування програмою "теплі кредитів", продовжується створення Фонду енергоефективності. У межах конференції Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства виконувачка обов'язків керівника цієї інституції пані Юлія Головатюк-Унгурану поділилася деталями бюрократичних процесів. Так, стало відомо, що найголовнішою задачею наразі залишається формування повного складу Наглядової ради. Утім, також ведеться попередній відбір лінійних фахівців Технічного та Фінансового офісів Фонду, остаточне призначення яких, однак, залежатиме від погодження Дирекцією у майбутньому. Наразі орієнтовними строками знаходження необхідних кадрових ресурсів є кінець січня 2019 року. Подібна підготовча робота ведеться також і щодо розробки майбутніх фінансових продуктів організації, і принциповими моделями є пакетні пропозиції, що попередньо називаються "комплексним" (відшкодуватиметься до 70% вартості робіт та матеріалів) та "полегшений" (до 40% відшкодування). Цікавою особливістю роботи інституції стане паралельне фінансування кожного проекту з термомодернізації одночасно з двох фондів – безпосередньо Фондом енергоефективності та фондом, який повністю адмініструється командою, сформованою міжнародними фінансовими інституціями.

¹¹⁷ <https://proosbb.info/node/333>

¹¹⁸

https://www.facebook.com/zhytlo.in.ua/photos/a.561465287308634/1842621079193042/?type=3&eid=ARDJKKf53GoU2EAASqpl_UjCNRYwEWIREFnhuTH84IUrC4BVm3ydo95drCTmK9YLETOTHjg5HrHFFrs7P&tn=EEHH-R

¹¹⁹ <https://www.facebook.com/zhytlo.in.ua/videos/183102039235013/>

¹²⁰ https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-pererozpodil-deyakih-vidatkiv-derzhavnogo-byudzhetu-peredbachenih-ministerstvu-regionalnogo-rozvitku-budivnictva-ta-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva-na-2018-ri?fbclid=IwAR1fCGQXseZkuzbTNFCMSPvg_AEqBkZhQtQyW569mujJrlqI7eJtl_xRb7g

¹²¹ <https://www.facebook.com/zhytlo.in.ua/posts/1848142381974245>

¹²² <http://kompek.rada.gov.ua/news/Povidomlennja/73660.html>

¹²³ <https://bit.ly/2PdRsrN>

¹²⁴ https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-pererozpodil-deyakih-vidatkiv-derzhavnogo-byudzhetu-peredbachenih-ministerstvu-regionalnogo-rozvitku-budivnictva-ta-zhitlovo-komunalnogo-gospodarstva-na-2018-ri?fbclid=IwAR1fCGQXseZkuzbTNFCMSPvg_AEqBkZhQtQyW569mujJrlqI7eJtl_xRb7g

Енергетична ефективність та соціальні питання

Директива 2010/31/ЄС щодо енергетичної ефективності будівель

На виконання Закону України «Про енергетичну ефективність будівель» три проекти нормативно-правових актів перебувають на погодженні у ЦОВВ, зокрема проекти наказів «Про затвердження Порядку незалежного моніторингу енергетичних сертифікатів», «Про затвердження порядку рецензування звітів про обстеження інженерних систем», «Про затвердження Порядку незалежного моніторингу звітів про результати обстеження інженерних систем». За інформацією, отриманою від Мінрегіону, усі три документи були подані на реєстрацію до Міністерства юстиції, і, як очікується, невдовзі набудуть чинності.

Станом на кінець жовтня 32 заклади вищої освіти у співпраці з Держенергоефективності долучилися до роботи щодо підготовки та атестації енергоаудиторів, зокрема: 23 заклади вже створили комісії для атестації енергоаудиторів, 13 закладів вже запровадили навчальні програми з підготовки енергоаудиторів. На сьогодні видано 51 атестат: 36 – для енергоаудиторів із сертифікації енергетичної ефективності будівель; 15 - для фахівців з обстеження інженерних систем будівель¹²⁵.

Відповідні атестати видали: Запорізька державна інженерна академія, Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова, Київський національний університет будівництва і архітектури. Заплановано, що за результатами укладених угод у вишах проведуть навчання: сертифікація енергетичної ефективності будівель – 250 осіб, обстеження інженерних систем будівель – 140 осіб.

Директива 2010/30/ЄС про вказування за допомогою маркування та стандартної інформації про товар обсягів споживання та інших ресурсів енергоспоживчими продуктами

Кабінет Міністрів України 3 жовтня схвалив технічний регламент щодо встановлення системи для визначення вимог з екодизайну енергоспоживчих продуктів. Відповідна постанова набирає чинності через шість місяців з дня її опублікування¹²⁶. Відповідно до зазначеної Директиви, екодизайн означає інтеграцію екологічних аспектів в дизайн продукту з метою поліпшення його екологічних характеристик протягом усього його життєвого циклу. Профільне Агентство розробило допоміжні регламенти для окремих типів продукції, першим з яких мають прийняти пакет регламентів для котлів, генераторів, також вже розроблені аналогічні регламенти для холодильників, пилососів, пральних і посудомийних машин та іншої великої техніки. За отриманою інформацією, техрегламенти за окремими видами продукції планують подати на затвердження до кінця 2018 року.

За оцінками експертів, впровадження системи екодизайну в Україні дозволить зменшити використання енергоресурсів при проектуванні, виготовленні, використанні та утилізації енергоспоживчих продуктів; збільшити кількість енергоефективних продуктів та перешкодити введенню в обіг товарів з нераціональним споживанням енергії та негативним впливом на навколишнє середовище.

Соціальні питання

Монетизація пільг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг є одним із питань, яке тривалий час публічно обговорюється, проте не має остаточного ефективного рішення. Останнім сигналом з боку уряду наприкінці жовтня стала інформація на порталі Кабінету Міністрів про підтвердження готовності

¹²⁵ <http://sae.gov.ua/uk/news/2634>

¹²⁶ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro--tehnicnogo-reglamentu-shchodo-vstanovlennya-sistemi-dlya-viznachennya-vimog-z-ekodizajnu-energospozhivchih-produktiv>

Енергетична ефективність та соціальні питання

прем'єр-міністра розпочати перший етап фактичної монетизації вже з 1 січня 2019 року¹²⁷. З його слів зрозуміло, що метою уряду є повне завершення цього процесу до початку наступного опалювального сезону, а остаточно система має передбачати особові рахунки, на які адресно зараховуватиметься державна допомога. Крім того, міністр соціальної політики Андрій Рева засвідчив, що уряд не планує обмежувати споживачів у цілях витрачання зекономлених завдяки раціональному споживанню коштів, про що точилися дискусії раніше¹²⁸.

Істотним недоліком системи державної підтримки залишається недосконалість у визначенні отримувачів, які дійсно потребують допомоги і тих, хто може сплачувати за своє споживання власним коштом. З метою привернення уваги до цього важливого питання соціального захисту населення, а також для надання роз'яснення щодо нових правил, які змінилися цього року, в УКМЦ експерти та представники Мінсоцполітики провели публічний захід. Нова система покликана боротися з шахрайством та передбачає більш прискіпливе вивчення заяв. Експерти представники влади запевнили, що перевірка майнового стану, надання більших повноважень місцевим адміністраціям та радам у питанні верифікації та нарахування субсидії, допоможуть встановити більш справедливі правила: захистити тих, хто потребує, але не давати пільгу тим, хто зловживає своїми правами¹²⁹.

¹²⁷ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/proces-monetizaciyi-subsidij-rozpochnetsya-v-2019-roci-volodimir-grojsman>

¹²⁸ <https://www.segodnya.ua/economics/gkh/reva-obyasnil-cto-dast-ukraincam-monetizaciya-subsidiy-1183083.html>

¹²⁹ http://longread.uacrisis.org/subsidy?fbclid=IwAR3Chr9ewOb_b5cxRRkp24WBU95_dGTtkvHT056JiCrSmlD5VGvpu3F1L8

Довкілля та відновлювані джерела енергії

Верховна Рада України прийняла в першому читанні оновлену Стратегію державної екологічної політики, яка передбачає введення близько 30 чітких вимірюваних індикаторів. У жовтні продовжували формуватись басейнові ради. Уряд розглянув і схвалив, розроблений Мінприроди законопроект “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів”. З 12 жовтня 2018 року почав діяти Закон України “Про стратегічну екологічну оцінку” і вже щодо двох документів розпочались відповідні процедури.

Гравці ринку «зеленої» енергетики нарешті досягли повного взаєморозуміння та мають єдине бачення стосовно подальшого розвитку галузі. Про це свідчить підписання 5-ма асоціаціями відновлюваної енергетики меморандуму, головна мета якого – підтримати нову модель підтримки ВДЕ шляхом проведення аукціонів та не затягувати процес переходу.

Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище (стаття 363 УА)

З 12 жовтня 2018 року почав діяти Закон України “Про стратегічну екологічну оцінку”. Нагадаємо, що 20 березня 2018 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про стратегічну екологічну оцінку» (законопроект №6106). Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) - це систематичний процес виявлення, аналізу та подальшого врахування екологічних факторів і можливих екологічних наслідків при розробленні державних, місцевих чи галузевих програм. Також для імплементації Мінприроди затвердило та оприлюднило на своїй офіційній сторінці Методичні рекомендації зі здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування.¹³⁰ Рекомендації розроблені відповідно до положень самого закону і стосуються визначення необхідності здійснення СЕО, етапів проведення СЕО, визначення обсягу СЕО, складання звіту про СЕО, громадського обговорення та консультацій, транскордонних консультацій, врахування результатів СЕО і прийняття рішення. Окрім цього, до рекомендацій в якості додатків додаються “Аналітичні інструменти СЕО”, “Аналіз поточного стану” та “Аналіз наслідків і альтернатив”.

Директива 2009/29/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел та якою вносяться зміни до, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС (Стаття 338 Угоди про асоціацію)

П’ять асоціацій відновлюваної енергетики, які представляють понад 80% ринку відновлюваної генерації країни, підписали спільний меморандум¹³¹, в якому йдеться про те, що в найближчий час не можна затягувати процес переходу на аукціони, яка сьогодні працює в більшості європейських країн.

Компанія «ДТЕК ВДЕ» та «GE Renewable Energy» цього місяця уклали угоду про будівництво другої черги Причорноморської ВЕС. Потужність цієї черги, складе 100 МВт, а її вартість – 150 млн євро. Загальна ж потужність вітростанції після завершення будівництва складе 200 МВт. Проект такого рівня, реалізований у співпраці з іноземними бізнес-партнерами, свідчить про привабливість українського «зеленого» ринку для іноземних інвесторів.

Що ж стосується головних пріоритетів для держорганів щодо галузі відновлюваної енергетики, то ними визначено продовження підтримки сприятливих умов для інвестицій та реалізації «зелених» проектів; поетапне та вчасне впровадження аукціонної системи, а також створення повноцінних та конкурентних ринків твердого та рідкого біопалива.

¹³⁰ <https://menr.gov.ua/news/32674.html>

¹³¹ <https://www.obozrevatel.com/ukr/economics/economy/pyat-naibilshih-asotsiatsij-vidnovlyuvanoi-energetiki-ukraini-vistupili-z-guchnoyu-zayavoyu.htm>

Нафта

Упродовж звітнього періоду національний регулятор установив трирічний перехідний період, протягом якого тарифи на транспортування нафти й нафтопродуктів магістральними трубопроводами розраховуватимуться за спрощеною методикою. Уряд ухвалив постанову, що передбачає проведення електронних аукціонів із продажу спеціальних дозволів на користування надрами. Цей крок, спрямований на імплементацію в Україні Директиви 94/22/ЄС, має забезпечити доступність, прозорість і публічність надання дозволів на розвідування, розроблення та виробництво вуглеводнів, усунути суб'єктивні чинники та зменшити корупційні ризики. Попри ці позитивні новини, зросла ймовірність невиконання вимог Директиви 98/70/ЄС про якість нафтопродуктів і Директиви 94/63/ЄС про контроль викидів летких сполук із резервуарів із ними. Загальмувалися роботи з розроблення та уточнення технічних регламентів щодо вимог до моторного палива, запровадження яких передбачено Директивою 99/32/ЄС.

Директива 2009/119/ЄС стосовно накладення на держав-членів ЄС зобов'язання щодо підтримки мінімальних запасів сирової нафти та/або нафтопродуктів (ст. 338 Угоди про асоціацію)

3 жовтня 2018 року Комітет Верховної Ради України з питань економічної політики рекомендував парламенту прийняти за основу законопроект «Про стратегічні резерви» (реєстраційний номер 7543), поданий групою народних депутатів і включений до порядку денного Верховної Ради 18 вересня 2018 року¹³². На думку розробників¹³³, цей документ, у разі його ухвалення:

- суттєво спростить процедури й скоротить терміни відпуску матеріальних цінностей;
- позбавить Держрезерв інтервенційних функцій;
- внесе до переліку стратегічних резервів грошові кошти;
- визначить алгоритм формування номенклатури зберігання, виходячи з реальних потреб;
- упорядкує процедури оновлення резервів;
- запровадить державно-приватне партнерство у сфері зберігання резервів.

Проте, згідно з висновком Головного науково-експертного управління¹³⁴, зазначений документ, який багато в чому дублює презентований Держрезервом 15 березня 2016 року (що містив «велику кількість концептуальних помилок»¹³⁵), потребує суттєвого доопрацювання та отримання експертного висновку Уряду.

4 жовтня 2018 року Генеральний прокурор України Ю. Луценко повідомив про вручення голові Держрезерву В. Мосійчуку підозри у завданні збитків державі на суму 6 млн грн¹³⁶. Пов'язані з цим слідчі дії можуть завадити подальшому розробленню Держрезервом законопроекту «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів» (завдання 129 плану¹³⁷), першу редакцію якого було обговорено 02 жовтня 2018 року¹³⁸.

Директива 98/70/ЄС про якість бензину та дизельного палива та внесення змін і доповнень до Директиви 93/12/ЄЕС, що доповнена Директивами 2000/71/ЄК, 2003/17/ЄК та 2009/30/ЄК і Регламентом (ЄС) 1882/2003 (Додаток ХХХ, ст. 360-363, 365, 366 УА)

За станом на 05 листопада 2018 року у відкритих джерелах відсутня інформація про стан розроблення Міненерговугілля:

- єдиних правових, організаційних, фінансово-економічних засад «здійснення контролю якості нафтопродуктів відповідно до норм та правил ЄС» (завдання 1702 плану¹³⁹);

¹³² <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63404&pf35401=465931>

¹³³ <https://rezerv.gov.ua/news/zakonoproekt-7543-pros-strategichni-rezervi-rekomendovano-do>

¹³⁴ <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=63404&pf35401=464624>

¹³⁵ <http://agroportal.ua/publishing/lichnyi-vzglyad/mnimaya-borba-s-korruptsiei-otsutstvie-reform-pri-pustykh-skladakh-gosrezerva/>

¹³⁶ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1042483895950785&set=a.139021569630360&type=3>

¹³⁷ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/497-2018-%D1%80>

¹³⁸ <https://rezerv.gov.ua/announcement/pres-anons-samit>

¹³⁹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

Нафта

- систем моніторингу якості й безпечності нафтопродуктів; міжлабораторних порівнянь результатів випробувань для підтвердження їхньої якості; збирання внутрішньодержавних даних про якість моторного палива (завдання 1703.1, 2 і 3 плану¹⁴⁰).
- При цьому кінцевим терміном виконання згаданих завдань було визначено 20 березня 2018 року.

Директива 99/32/ЄС¹⁴¹ про зменшення вмісту сірки у деяких видах рідкого палива та внесення змін і доповнень до Директиви 93/12/ЄС зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 1882/2003 та Директивою 2005/33/ЄС

За станом на 05 листопада 2018 року у відкритих джерелах була відсутня інформація про стан підготовки відповідальними виконавцями проектів постанов Уряду:

- про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до авіаційних бензинів та палив для реактивних двигунів (роботу над яким планувалося завершити до 01 січня 2018 року; завдання 32¹⁴²), внесеного до плану¹⁴³ (пункт 6 додатка 2; кінцевий термін реалізації – грудень 2018 року);
- про внесення змін¹⁴⁴ до Технічного регламенту щодо вимог до автомобільних бензинів, дизельного, суднових та котельних палив¹⁴⁵ із метою його приведення до вимог Директив 98/70/ЄС і 2016/802/ЄС (завдання 1702.4 плану заходів¹⁴⁶);
- про затвердження Технічного регламенту щодо вимог до газу нафтового скрапленого, що розробляється міжвідомчою робочою групою, створеною 12 березня 2018 року наказом Міненерговугілля № 159¹⁴⁷, і мав бути поданим на затвердження до 01 листопада 2018 року.

Додатком 2 до Програми робіт з національної стандартизації на 2018 рік¹⁴⁸ передбачено до кінця року ухвалити 53 стандарти, необхідних для гармонізації вимог до якості і безпечності вуглеводневого палива в Україні та ЄС. 17 вересня 2018 року до цієї програми внесені зміни в зв'язку з припиненням статутної діяльності ДП «УкрНДІНП «МАСМА»¹⁴⁹. Однак, за станом на 05 листопада 2018 року, лише для одного із запланованих до ухвалення в 2018 році стандартів розроблено остаточку редакцію, для п'яти – перші, 13 проектів повернуто на доопрацювання, роботу над 34 стандартами не розпочато¹⁵⁰.

02 жовтня 2018 року повідомлено про розроблення першої редакції національного стандарту «Нафтопродукти. Визначання температури спалаху та займання»¹⁵¹.

Досі не вирішено проблему, пов'язану з виконанням вимог Директиви 99/32/ЄС у частині призначення уповноваженого органу. Постановою Уряду¹⁵² ним визначено Держекоінспекцію (пункт 21 затвердженого переліку). Проте в її структурі відсутній підрозділ, що має виконувати відповідні функції. При цьому до кінця 2019 року Держекоінспекцію буде ліквідовано зі створенням Державної природоохоронної служби (завдання 1.2 плану¹⁵³). Тому, визначаючи завдання й повноваження нового органу (завдання 37 плану¹⁵⁴), Мінприроди має віднести до них, зокрема, моніторинг і контроль якості та безпечності моторного палива, проведення перевірок суб'єктів господарювання й накладення санкцій на них у разі недотримання встановлених вимог.

Директива 94/63/ЄС про контроль викидів летких органічних сполук із резервуарів із нафтопродуктами та при їхньому транспортуванні з нафтобаз до заправних станцій, зі змінами й доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 1882/2003 (Додаток ХХХ, ст. 360-363, 365, 366 УА)

¹⁴⁰ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropeiskim-soyuzom-yevropeiskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

¹⁴¹ Директиву 99/32/ЄС (інше позначення – 1999/32/ЄС) кодифіковано 11 травня 2016 року (Директива 2016/802/ЄС).

¹⁴² <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=d8571d0b-53a6-4ade-88c1-75579be0cb39>

¹⁴³ <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245282918>

¹⁴⁴ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/6795-10.05.18.pdf>

¹⁴⁵ <http://zakon.rada.gov.ua/go/927-2013-n>

¹⁴⁶ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyeyi-storoni-ta-yevropeiskim-soyuzom-yevropeiskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

¹⁴⁷ http://www.mev.gov.ua/sites/default/files/docfiles/nakaz_no_159_vid_12.03.2018.pdf

¹⁴⁸ <http://uas.org.ua/ua/messages/dodatok-2-do-programi-robot-z-natsionalnoyi-standartizatsiyi-na-2018-rik/>

¹⁴⁹ <http://uas.org.ua/ua/messages/zmina-2-do-programi-robot-z-natsionalnoyi-standartizatsiyi-na-2018-rik/>

¹⁵⁰ http://uas.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/Zvit_vikon-cherven-15-06-2018_Rrogram-2018Dod_1Zmina_1.xlsx

¹⁵¹ <http://uas.org.ua/ua/news/povidomlennya-pro-rozroblennya-pershoyi-redaktsiyi-proektu-natsionalnogo-standartu-137/>

¹⁵² <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1069-2016-%D0%BF>

¹⁵³ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverd>

¹⁵⁴ <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5bc/de8/62a/5bcde862a988c706756328.doc>

За станом на 05 листопада 2018 року у відкритих джерелах була відсутня інформація про стан виконання завдання 1695 плану¹⁵⁵, яким Мінприроди до 31 жовтня 2018 року доручено:

- розробити проект технічного регламенту, що встановлює вимоги до зберігання, транспортування та перевантаження палива, відповідного обладнання та сервісних станцій;
- провести інвентаризацію «терміналів для зберігання та завантаження бензину»;
- розробити рекомендації до здійснення контролю роботи автозаправних станцій та «резервуарів для зберігання нафтопродуктів невеликого розміру».

Директива 94/22/ЄС про умови надання й використання дозволів на розвідання, розроблення та виробництво вуглеводнів (Додаток XXVII, ст. 279, 280, 341 УА)

11 жовтня 2018 року Державна регуляторна служба ухвалила рішення № 433¹⁵⁶, яким вдруге відхилила поданий Мінсоцполітики проект постанови Уряду «Про внесення змін до Положення про порядок надання гірничих відводів¹⁵⁷» у частині скасування гірничого відводу для нафтогазовидобувної галузі (термін виконання – перший квартал 2017 року¹⁵⁸).

17 жовтня 2018 року своїм розпорядженням № 754-р¹⁵⁹ Уряд вніс до орієнтовного плану законотворчих робіт на 2018 рік¹⁶⁰ як ініціативну пропозицію Мінприроди й Держгеонадр документ під назвою «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо погодження надання надр у користування» (пункт 36). Цей документ, розроблений ще у вересні 2017 року¹⁶¹, але досі не узгоджений і не поданий на розгляд парламенту, передбачає:

- віднести до виключної компетенції сільської (селищної, міської) ради вирішення на її пленарних засіданнях питань про погодження надання у користування надр, що містять корисні копалини місцевого значення;
- додати до переліку питань, які вирішують на пленарних засіданнях обласних рад, погодження надання у користування надр, що містять корисні копалини загальнодержавного значення; на пленарних засіданнях районних рад – корисних копалин місцевого значення;
- скликати сесію рад із питань погодження надання надр у користування не рідше, аніж один раз на місяць.

Важливість цього законопроекту підтверджують повторні звернення т.в.о. голови Держгеонадр О. Кирилюка до депутатів Івано-Франківської, Львівської, Чернігівської й Сумської обласних рад, надіслані 24 жовтня 2018 року¹⁶². У них міститься прохання погодити на найближчих сесіях надання у користування 13 нафтогазоносних ділянок надр, спеціальні дозволи на освоєння яких планується виставити на аукціони до 01 грудня 2019 року.

17 жовтня 2018 року Уряд схвалив постанову № 848 «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами шляхом електронних торгів»¹⁶³ (план роботи Мінприроди¹⁶⁴; розділ 1, завдання 3, пріоритети Уряду; строк виконання – серпень 2018 року). Цим документом затверджений тимчасовий порядок організації електронних торгів, що діятиме до 01 грудня 2019 року. Розробники вважають, що це забезпечить «принципово новий рівень якості обслуговування суб'єктів господарювання» завдяки:

- гарантуванню доступності, прозорості, публічності продажу спеціальних дозволів;
- зменшенню часу на реєстрацію та участь у торгах;
- залученню більшої кількості учасників;
- усуненню суб'єктивних чинників;
- мінімізації контактів заявників із співробітниками Держгеонадр, що зменшить корупційні ризики.

¹⁵⁵ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vikonannya-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-z-odniyevi-storoni-ta-yevropejskim-soyuzom-yevropejskim-spivtovaristvom-z-atomnoyi-energiyi-i-yihnimi-derzhavami-chlenami-z-inshoyi-storoni>

¹⁵⁶ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/09/10020-vid-11.10.18.pdf>

¹⁵⁷ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/59-95-%D0%BF>

¹⁵⁸ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1079-2016-%D1%80/paran146#n146>

¹⁵⁹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-oriyentovnogo-planu-zakonoproektnih-robit-na-2018-rik>

¹⁶⁰ <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5bc/de8/62a/5bcde862a988c706756328.doc>

¹⁶¹ http://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/proekt_zakonu_0.doc

¹⁶² <http://www.geo.gov.ua/derzhgeonadra-vdruge-zvertayetsya-do-vladi-gazonosnix-oblastej-pogoditi-specdozvoli-na-aukcioni/>

¹⁶³ <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5bc/e01/b98/5bce01b982138521614714.doc>

¹⁶⁴ <https://menr.gov.ua/news/32415.html>

Нафта

До 01 грудня 2019 року забезпечено також можливість подання суб'єктами господарювання документів для отримання/продовження строку дії спеціальних дозволів в електронному вигляді з використанням електронного цифрового підпису, а також можливості відслідковувати стан проходження поданих документів з особистого електронного кабінету (розділ 1, завдання 2, пріоритети Уряду плану¹⁶⁵; строк виконання – жовтень 2018 року).

Як зазначають незалежні експерти¹⁶⁶, основними перевагами затвердженого порядку є:

- анонімність торгів і проста процедура погодження, які виключають зловживання з відсіюванням учасників на етапі кваліфікації, а також уявні торги між претендентами;
- одержання державою максимальної премії завдяки трьом раундам торгів, у кожному з яких усі учасники мають один голос, а пріоритетне місце в черзі пропозицій займатиме той, хто запропонував найвищу ціну в попередньому раунді;
- можливість самостійного вибору претендентами торгового майданчика із переліку зареєстрованих на ProZorro, що формує заінтересованість останніх у промоції лотів і залученні до торгів якомога більшої кількості учасників;
- надання трьох місяців для вивчення оприлюдненої пропозиції й подання електронної заявки;
- зменшення ризиків скасування результатів аукціону завдяки тому, що в разі відмови переможця здійснювати платіж, спеціальний дозвіл отримає другий за чергою претендент;
- неможливість отримання спеціальних дозволів суб'єктами господарювання, що підпадають під дію Закону України «Про санкції»¹⁶⁷;
- надання переможцеві 6...12 місяців на здійснення процедур, передбачених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»¹⁶⁸.

На час реалізації експериментального проекту призупинено дію постанови Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 594 «Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами»¹⁶⁹.

Попри ухвалення постанови про запровадження електронних торгів, не оприлюднені інші документи так званої «Дорожньої карти з проведення міжнародних нафтогазових аукціонів»¹⁷⁰, про схвалення яких повідомлялося ще 26 липня¹⁷¹. Ідеться про оприлюднені Держгеонадрами 09 липня 2018 року проекти постанов Уряду:

- «Про внесення змін до Методики визначення вартості запасів і ресурсів корисних копалин родовища або ділянки надр, що надаються у користування»¹⁷² (строк виконання перенесено на жовтень¹⁷³ і грудень 2018 року^{174,175}), відхилений Державною регуляторною службою (рішення від 07 травня 2018 року № 202¹⁷⁶) через недотримання розробниками ключових принципів державної регуляторної політики і повторно поданий 17 липня 2018 року¹⁷⁷;
- «Про затвердження Порядку розпорядження геологічною інформацією, внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України та визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 13 червня 1995 року № 423»¹⁷⁸, поданий до Державної регуляторної служби 10 липня 2018 року¹⁷⁹.

За станом на 05 листопада 2018 року зазначені документи були відсутніми серед ухвалених Кабінетом Міністрів¹⁸⁰, тоді як в листі Державної регуляторної служби до Мінприроди від 13 серпня 2018 року

¹⁶⁵ <https://menr.gov.ua/news/32415.html>

¹⁶⁶ https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1099968460178938&id=100004973836647

¹⁶⁷ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18>

¹⁶⁸ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>

¹⁶⁹ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/594-2011-%D0%BF>

¹⁷⁰ http://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/roadmap_auct-1.pdf

¹⁷¹ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/volodimir-kistion-uryad-vidkrivaye-shlyah-dlya-prihodu-v-ukrayinu-novitnih-svitovih-tehnologij-gazovidobutku>

¹⁷² http://www.geo.gov.ua/wp-content/uploads/2018/05/zmpostkmu1117_2017_ok_0.doc

¹⁷³ <https://menr.gov.ua/news/32415.html>

¹⁷⁴ https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/nakaz_475.pdf

¹⁷⁵ http://geo.gov.ua/sites/default/files/imce/nakaz_no_557.pdf

¹⁷⁶ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/04/4384-vid-07.05.18.pdf>

¹⁷⁷ http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/10137_19-18.pdf

¹⁷⁸ <https://menr.gov.ua/news/32210.html>

¹⁷⁹ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/9835-11.07.18.pdf>

¹⁸⁰ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch>

Нафта

№ 8185/0/20-18¹⁸¹ зазначено, що їх було внесено на розгляд Уряду без дотримання процедури погодження та всупереч результатам громадського обговорення.

На листопад 2018 року¹⁸² перенесено подання Мінприроди на розгляд Уряду проекту постанови «Про внесення змін до Методики визначення початкової ціни продажу на аукціоні спеціального дозволу на право користування надрами»¹⁸³, що має запровадити диференційований підхід до оцінювання залежно від цільового призначення робіт (розвідка чи видобуток), ступеня достовірності геологічних матеріалів (ресурси чи запаси) і виду покладів залежно від складності видобутку (традиційні чи нетрадиційні методи).

Не змінилася ситуація й навколо нової редакції Кодексу України про надра, що мала бути ухвалена ще в 2016 році¹⁸⁴. 24 жовтня 2018 року було повідомлено, що його розроблення «очікується»¹⁸⁵. Згідно з планом¹⁸⁶ Мінприроди, Держгеонадрам, Міненерговугілля та Мінекономрозвитку доручено лише «продовжити роботу в напрямі розроблення нової редакції Кодексу» (завдання 99; термін виконання – четвертий квартал 2018 року), тоді як планом¹⁸⁷ передбачено затвердження до кінця 2018 року «технічного завдання для проекту ЄС щодо розробки нового Кодексу України про надра» (завдання 9, пріоритети Міністерства). Таким чином, завдання 1 плану¹⁸⁸ і 64 плану¹⁸⁹ скасовані без будь-якого обґрунтування.

Стаття 276 Угоди про асоціацію в частині запобігання збоям у транзиті й транспортуванні нафти й нафтопродуктів

На виконання пункту «а» статті 276 щодо мінімізації ризиків випадкового переривання, скорочення або зупинки транзиту і транспортування 04 жовтня 2018 року Міненерговугілля подало на узгодження до Державної регуляторної служби України¹⁹⁰ проект наказу «Про затвердження Положення про Комісію з виведення з експлуатації магістральних трубопроводів нафти, газу та продуктів їхньої переробки»¹⁹¹. Цим документом, розробленим на виконання постанови Уряду¹⁹², визначені основні завдання Комісії, її права, повноваження голови Комісії, права та обов'язки її членів, послідовність дій Комісії з розгляду підготовлених суб'єктом господарювання документів, оформлення протоколу й підготовки пропозицій про виведення з експлуатації магістрального трубопроводу або відмову в цьому.

04 жовтня 2018 року Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, ухвалила постанову № 1150 «Про затвердження зміни до Порядку формування тарифів на транспортування нафти та нафтопродуктів магістральними трубопроводами»¹⁹³. Документом запроваджений трирічний перехідний період, протягом якого тарифи на транспортування нафти магістральними трубопроводами для споживачів України розраховують за спрощеним порядком із застосуванням щорічного коефіцієнта зростання. Ну думку розробників, це дозволить уникнути скорочення обсягів транспортування нафти внаслідок підвищення тарифів, передбаченого Порядком¹⁹⁴.

Стаття 279 Угоди про асоціацію в частині забезпечення рівності доступу та здійснення діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів

25 жовтня відбувся перший у 2018 році аукціон із продажу спеціальних дозволів на користування нафтогазовими ділянками (Львівська область), за результатами якого права на геологічне вивчення (з

¹⁸¹ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/8185-13.08.18.pdf>

¹⁸² <https://menr.gov.ua/news/32415.html>

¹⁸³ <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1374-2004-%D0%BF>

¹⁸⁴ http://www.kmu.gov.ua/document/248102926/Dir_94_22.pdf

¹⁸⁵ https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-aktualizuvav-plan-zahodiv-shchodo-realizaciyi-koncepciyi-rozvitku-gazovidobuvnoyi-galuzi-ukrayini-do-2020-roku?fbclid=IwAR2AqufeCBGq1wE1lxT_uqCmc0QPfFwcDxmv-8yamQk3w-S_P6lzLA5ak49Y

¹⁸⁶ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/497-2018-%D1%80>

¹⁸⁷ <https://menr.gov.ua/news/32415.html>

¹⁸⁸ http://geo.gov.ua/sites/default/files/imce/nakaz_no_557.pdf

¹⁸⁹ <http://www.drs.gov.ua/deregulation/plan-deregulyatsiyi-2016-2017-rr/>

¹⁹⁰ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/13549-04.10.18.pdf>

¹⁹¹ http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/publish/article?art_id=245306373&cat_id=35082

¹⁹² <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/209-2018-%D0%BF>

¹⁹³ <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=35017>

¹⁹⁴ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0690874-17/stru>

дослідно-промисловою розробкою) Липовецької площі отримало ПАТ «Укргазвидобування», Черницької – ТОВ «Стрийнафтогаз»¹⁹⁵.

18 жовтня 2018 року т.в.о. голови Держгеонадр О. Кирилюк повідомив про наміри проводити аукціони з продажу спеціальних дозволів на користування надрами «щомісяця». На них планується виставляти «до десяти лотів»¹⁹⁶. Проте, за станом на 05 листопада 2018 року, відомо лише про дві нафтогазоносні ділянки, що будуть виставлені на торги 30 січня¹⁹⁷ (Кадобнянська, Івано-Франківська область) і 12 лютого 2019 року (Сурмачівська, Сумська область)¹⁹⁸. Таким чином, ніякого «першого міжнародного аукціону», що мав охоплювати 44 нафтогазоносні ділянки¹⁹⁹, у «січні-лютому» 2019 року, скоріше за все, не відбудеться.

На думку приватних компаній²⁰⁰, розвідку й видобування вуглеводнів в Україні гальмують:

- нестабільне законодавство (процедуру видачі спеціальних дозволів на користування надрами з 2011 року змінено 13 разів, фіскальний режим з 2014 року – тричі);
- відсутність аукціонів із продажу спеціальних дозволів на користування надрами (упродовж 2017 і дев'яти місяців 2018 року Держгеонадрами не проведено жодних торгів);
- відсутність якісної геологічної інформації (відсутній єдиний відкритий реєстр, інформація не оцифрована, її придбання можливе лише з дозволу Держгеонадр);
- наявність на ліцензійних ділянках приватних суб'єктів господарювання ліквідованих або законсервованих свердловин державних компаній;
- відсутність можливості спільного освоєння складних ділянок, які перебувають на балансі державних компаній.

Стаття 280 Угоди про асоціацію в частині забезпечення прозорості надання ліцензій на розвідку чи дослідження або видобування вуглеводнів

Згідно із завданням 206 плану²⁰¹ і завданням 7 плану²⁰² Мінприроди мало в першому кварталі 2017 року запровадити спрощений цифровий доступ до вторинної геологічної інформації в реальному часі. Проте проект відповідної постанови²⁰³, надісланий до Кабінету Міністрів листом від 15 травня 2018 року № 5/4-11/4838-18 (пункт 63 стану виконання заходів плану²⁰⁴), не одержав підтримки в Уряді. Оскільки Мінприроди неодноразово намагалося вносити цей документ на розгляд в обхід процедур, установлених Регламентом²⁰⁵, 13 серпня 2018 року Державна регуляторна служба звернулася до нього з проханням «у найкоротший термін» подати доопрацьований проект на погодження (лист № 8185/0/20-18²⁰⁶), але, за станом на 05 листопада 2018 року, відповіді не отримала.

Стаття 337 Угоди про асоціацію в частині інформування і захисту споживачів від нечесних методів ціноутворення, а також доступу до нафтопродуктів, зокрема скрапленого нафтового газу, для споживачів, зокрема найбільш вразливих верств населення

01 листопада 2018 року набула чинності постанова Уряду, якою вчергове врегульовано питання визначення стартової ціни на скраплений газ, що реалізується на спеціалізованих аукціонах для потреб

¹⁹⁵ <http://www.geo.gov.ua/ukrgazvidobuvannya-privatno-lot-naftogazovogo-rodovishha-pidnyavshi-cinu-v-5-raziv-do-15-mln-grn/>

¹⁹⁶ <http://www.geo.gov.ua/derzhgeonadra-planuye-u-2019-roci-shhomisyachno-provoditi-aukcioni/>

¹⁹⁷ <http://www.geo.gov.ua/organizator-aukcionu-derzhavna-sluzhba-geologi%D1%97-ta-nadr-ukra%D1%97ni-ogoloshuye-provedennya-i-aukcionu-2019-roku-z-prodazhu-specialnix-dozvoliv-na-koristuvannya-nadrami/>

¹⁹⁸ <http://www.geo.gov.ua/organizator-aukcionu-derzhavna-sluzhba-geologi%D1%97-ta-nadr-ukra%D1%97ni-ogoloshuye-provedennya-ii-aukcionu-2019-roku-z-prodazhu-specialnix-dozvoliv-na-koristuvannya-nadrami/>

¹⁹⁹ <http://www.geo.gov.ua/kabmin-zatverdiv-proekt-vprovadzhennya-elektronix-torgiv-z-prodazhu-specdozvoliv-na-koristuvannya-nadrami/>

²⁰⁰ <https://mind.ua/openmind/20187492-privablivij-gazovidobutok-5-krokviv-nazustrich-investoram>

²⁰¹ <http://www.kmu.gov.ua/document/249935381/R0275.doc>

²⁰² <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1079-2016-%D1%80/paran146#n146>

²⁰³ <https://menr.gov.ua/news/32210.html>

²⁰⁴ <http://www.drs.gov.ua/deregulation/plan-deregulyatsiyi-2016-2017-rr/>

²⁰⁵ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF>

²⁰⁶ <http://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/8185-13.08.18.pdf>

Нафта

населення (абзац дев'ятого пункту 19 порядку²⁰⁷). Її визначатимуть за ціною природного газу для потреб населення (з поправкою на різну теплоту згорання), яка розраховується на підставі положення²⁰⁸.

²⁰⁷ <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/570-2014-%D0%BF#n24>

²⁰⁸ <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-polozhennya-pro-pokladennya-specialnih-obov'yazkiv-na-subyektiv-rinku-prirodnogo-gazu-dlya-zabezpechennya-zagalnosuspilnih-interesiv-u-procesi-funkcionuvannya-rinku-prirodnogo-gazu>

Бізнес-клімат

У жовтні в розрізі бізнес-клімату були вчинені значні кроки до підвищення ефективності ведення господарської діяльності в першу чергу завдяки ухваленому Кодексу про банкрутство. Кодекс скорочує строки процедур банкрутства і підвищує коефіцієнт повернення заборгованості. Водночас, запрацював інтерактивний бізнес-портал, де компанії мають можливість заздалегідь побачити графік перевірок інспекторами та відповідно планувати на це час. Це сприятиме підвищенню відкритості, відповідальності та передбачуваності діяльності всіх контролюючих органів.

Масштабовано на всі закупівлі, що відбуваються через електронну систему ProZorro, комплексний механізм автоматизованої перевірки. Відтак, ефективність роботи аудиторської служби значно підвищиться. Також, на ProZorro.Продажі впроваджено можливість для проведення аукціонів на продаж спецдозволів на користування надрами. Антимонопольний комітет спільно з Мінекономрозвитку у свою чергу почали опрацювання питання фінансових гарантій замовника для тендерної документації.

Тим часом, Антимонопольний комітет продовжує роботу з гармонізації законодавства України із законом про державну допомогу суб'єктам господарювання, а також напрацьовує рамки надання допомоги у різних сферах, зокрема у вугледобувній. Водночас, через судові позови п'ятий місяць поспіль залишається заблокований конкурс на 2 вакантних місця комісіонерів НКРЕКП.

Стаття 378-379 щодо створення сприятливих умов для ведення бізнесу

Прийнято Кодекс України про банкрутство, який має на меті вирішити три ключові проблеми раніше діючої процедури, а саме занадто тривала процедура банкрутства в майже 3 роки, висока вартість та низька ефективність процедур банкрутства. Відтепер етапи процедури банкрутства удосконалені, зокрема мирову угоду та санацію об'єднали в єдину процедуру, скоротили терміни розгляду справ за рахунок зменшення кількості оскаржень. Продаж майна банкрутів відбуватиметься виключно на електронному аукціоні через єдину систему, яка відповідає принципам прозорості, аналогічним до тих, які запроваджено в системі державних закупівель.²⁰⁹

Група Deutsche Börse та Національний банк України спільно з міжнародним центральним депозитарієм цінних паперів Clearstream відкрили доступ до українських державних цінних паперів для іноземних інвесторів. Налагодження відповідної інформаційної системи із доступом до інформації стартує в першому кварталі 2019 року. Така інформаційна доступність на міжнародному ринку державних цінних паперів потенційно розширить коло джерел довгострокового фінансування та знизить вартість боргових коштів.²¹⁰

НКРЕКП впровадила можливість для компаній, чия діяльність регулює орган, подавати свою звітність в електронному вигляді підписавши електронним цифровим підписом через Єдиний державний портал адміністративних послуг²¹¹. Відповідні зміни закріплено Постановою НКРЕКП №1233²¹², яка вносить зміни до ряду інших постанов регулятора в контексті подання звітності за результатами господарської діяльності. Всього 43 форми звітності можна на подати через Єдиний портал.

Офіс ефективного регулювання BRDO запустив і презентував інтегрований портал inspections.gov.ua для передбачуваної взаємодії між бізнесом та органами влади, що здійснюють перевірки. Станом на кінець місяця, 80% всіх інспекційних органів вже долучились та відкрили інформацію про свої перевірки. Опубліковано майже 250 тис. планів про проведення перевірок та близько 48 тис. результатів вже проведених перевірок.²¹³

²⁰⁹ http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63518

²¹⁰ https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=78773620&cat_id=55838

²¹¹ <https://poslugy.gov.ua/info/services/bylifesituation/182/2>

²¹² <http://www.nerc.gov.ua/?id=35285>

²¹³ <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/perevirki-biznesu-v-2019-roci-stanut-bilsh-prozorimi-ta-rizikooryentovanimi>

Статті 262-264, 267 про надання державної допомоги

АМКУ розробив і оприлюднив Проекти Законів України, що вносять зміни до Митного²¹⁴, Податкового²¹⁵ кодексів щодо приведення їх у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Законопроектами передбачено, що рішення про

- встановлення тарифних пільг (тарифних преференцій);
- звільнення від оподаткування митом;
- звільнення від сплати ввізного мита;
- розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань; або
- податкового боргу,

які за визначенням є прикладами державної допомоги, мають здійснюватись при погодженні АМКУ.

Також, АМКУ опублікував Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у вугільній галузі». Ним передбачається впровадження правового регулювання відносин між Антимонопольним комітетом України, як Уповноваженим органом з питань державної допомоги, надавачами та отримувачами державної допомоги на:

- закриття виробничих вугледобувних підприємств або виробничих підрозділів;
- покриття виняткових витрат;
- забезпечення доступу до запасів вугілля;
- початкові інвестиції;
- покриття поточних витрат виробництва.²¹⁶

Додатковим регуляторним актом для ефективного функціонування механізму державної допомоги, мають стати Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій, дотримання яких дозволяє здійснювати ці узгоджені дії без дозволу органів Антимонопольного комітету України, щодо яким АМКУ оприлюднив Проект розпорядження.²¹⁷

Статті 150, 153 про державні закупівлі (у частині імплементації окремих положень Директив 2014/24/ЄС, 2014/25/ЄС, 89/665/ЄЕС та 92/13/ЄЕС)

Антимонопольний комітет опрацьовує питання необхідності замовнику крім фінансових гарантій додавати до пакету тендерної документації і висновок про відповідність наданої ним фінансової гарантії. Цей висновок видається Асоціацією «Український національний комітет Міжнародної Торгової Палати». З цього приводу відбулось засідання в АМКУ спільно з Мінекономрозвитку²¹⁸.

Аукціони з продажу спеціальних дозволів на користування надрами відбуватимуться тепер шляхом електронних торгів. Державна служба геології та надр України виставлятиме на електронні аукціони в ProZorro. Продажі дозволів на користування надрами.²¹⁹

У ProZorro запрацювала система автоматичного пошуку підозрілих закупівель за 35 стандартними критеріями оцінки. Ідентифіковані тендери будуть перевірятись фахівцями Державної аудиторської служби. Цей інструмент дозволить аудиторам виявляти недобросовісних держзамовників на ранніх стадіях закупівлі та боротися із тендерними правопорушеннями²²⁰.

Статті 351, 352 у частині оподаткування енергетичних та електроенергетичних товарів (у частині імплементації окремих положень Директив 92/83/ЄЕС, 2008/118/ЄС та 2011/64/ЄС)

²¹⁴ <http://www.amcu.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/145130>

²¹⁵ <http://www.amcu.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/145120>

²¹⁶ <http://www.amcu.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/145071>

²¹⁷ <http://www.amcu.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/144597>

²¹⁸ <http://www.amcu.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/144722>

²¹⁹ <http://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=8ffe8085-8b65-4da0-98e7-0752722baf82&title=NaProzorro-prodazhiTeperProdavatimutDozvoliNaKoristuvanniaNadrami>

²²⁰ <https://prozorro.gov.ua/news/v-prozorro-startuvav-avtomatichnij-poshuk-pidozrih-tenderiv>

Бізнес-клімат

Механізм «єдиного вікна» та оптимізації здійснення контрольних процедур при переміщенні товарів через митний кордон України з 4 жовтня набув чинності. У рамках цього, ДФС має створити єдиний державний інформаційний веб-портал «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», який спростить подачу дозвільних документів під час митного оформлення.²²¹

Статті 381, 382 щодо прозорості видобувного сектору

Президент П.Порошенко підписав закон про забезпечення прозорості у видобувних галузях і він вступить в дію 16 листопада 2018 року²²². Інформацію про деталі, що передбачає закон можна знайти у попередніх моніторингових звітах²²³.

Стаття 277 про Регулятора (положення Директив 2009/72/ЄС та 2009/73/ЄС в частинах про регулюючий орган)

П'ятий місяць заморожено конкурс на дві вакантні посади членів НКРЕКП через судові позови Д.Вовка та А.Гудаченко стосовно рішення Конкурсної комісії недопустити їх до участі у відборі, що зумовлено відсутністю у претендентів 5 років досвіду у сферах енергетики. Відповідно, чинний склад з 5 членів Регулятора продовжує ділити між собою функції 7 членів, що створює ризики у контексті якісної роботи відомства.

²²¹ <http://sfs.gov.ua/media-tsentri/novini/354076.html>

²²² <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2545-19>

²²³ <http://enref.org/books/?analysts-type=monitorynhv>

Методологія

ДОДАТОК 1

Перелік статей Угоди про Асоціацію та директив, щодо яких здійснюється моніторинг

Група **«Електроенергетика та ядерна безпека»** проводить моніторинг та оцінку тем «електроенергія», «атомна енергетика», «вугілля» та «подолання наслідків Чорнобильської катастрофи». Це, зокрема, наступні Директиви:

- Ст.269, Глава 11, Розділ IV, Директива 2009/72/ЄС (в частині ринку)
- Ст.270, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС
- Ст.271, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС
- Ст. 273, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС, Директива 2009/72/ЄС
- Ст. 274, Глава 11, Розділ IV, Регламент 714/2009/ЄС, Директива 2009/72/ЄС
- Ст.305, Глава 14, Розділ IV, Директива 2009/72/ЄС, Директива 2005/89/ЄС
- Ст.338, Глава 1, Розділ V
Договори про співпрацю з МФО
- Ст.339, Глава 1, Розділ V, Вугільний ринок
- Ст.342, Глава 1, Розділ V, Співпраця в атомній сфері, Директива Ради 2014/87, Директива Ради 2013/59/Євратом, Директива Ради 2006/117/Євратом
- Ст.342, Глава 1, Розділ V, Співпраця в атомній сфері

Група **«Газ»** проводить моніторинг та оцінку тем «газ», зокрема, імплементацію наступних Директив:

- Статті 338, 341, Директива 2009/73/ЄС (в частині ринку)
- Статті 338, 341, Регламент (ЄС) № 715/2009
- Статті 338, 341, Директива 2004/67/ЄС + Додаток XXVI (дія "Механізму раннього попередження"), статті 275 (несанкціонований відбір), 276 (збої у постачанні), 309 та 314 (вирішення спорів) Угоди про асоціацію
- Глава 11 "Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями" - зокрема статті 269 (ціни на внутрішньому ринку), 270 (заборона подвійного ціноутворення), 271 (режими імпорту-експорту), 272 (режим транзиту) і 273-274 (транспортування, доступ до інфраструктури)
- Додаток XXVII до Глави "Співробітництво у сфері енергетики, включаючи ядерну енергетику" - Директива 94/22/ЄС + статті 279-280 (доступ та здійснення діяльності з розвідки, видобування та виробництва вуглеводнів, а також ліцензування)

Група **«Енергоефективність та соціальні питання»** проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

- Директива 2010/30/ЄС
- Директива 2010/31/ЄС
- Директива 2012/27/ЄС
- Директива 2009/72/ЄС (в частині соціальних питань)
- Директива 2009/73/ЄС (в частині соціальних питань)
- Статті 338, 341 Угоди про асоціацію

Група **«Довкілля та відновлювальні джерела енергії»** проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

- Стаття 363, Директива 2011/92/ЄС)
- Стаття 363, Директива 2001/42/ЄС
- Стаття 363, Директива 2003/4/ЄС
- Стаття 363, Директива 2003/35/ЄС
- Директиви 85/337/ЄС та 96/61/ЄС
- Стаття 363, Директива 2008/50/ЄС
- Стаття 363, Директива 1999/32/ЄС

Методологія

Стаття 363, Директива 2009/147/ЄС
Стаття 363, Директива 2010/75/ЄС
Стаття 338, Директива 2009/28/ЄС

Група «**Нафта**» проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

Директива 2009/119/ЄС
Директива 94/22/ЄС
Директива 98/70/ЄС

Стаття 274 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 275 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 276 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 279 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 280 Глави 11 Угоди про асоціацію (Питання, пов'язані з торгівлею енергоносіями)
Стаття 337 Угоди про асоціацію
Стаття 338 Угоди про асоціацію
Стаття 339 Угоди про асоціацію
Стаття 363, Директива 94/63/ЄС

Група «**Бізнес клімат**» проводить моніторинг та оцінку імплементації наступних Директив:

Стаття 27, Глава 1, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 28, Глава 1, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 29, Глава 1, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 88, Глава 6, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 93, Глава 6, Розділ IV Угоди про асоціацію
Статті 97-102, Глава 6 Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 104, Глава 6, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 105, Глава 6, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 107, Глава 6, Розділ IV Угоди про асоціацію
Статті 144-147, Глава 7, Розділ IV Угоди про асоціацію
Глава 8, Розділ IV Угоди про асоціацію та Директива 2014/25/ЄС
Стаття 255, Глава 10, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 256, Глава 10, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 258, Глава 10, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 263, Глава 10, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 267, Глава 10, Розділ IV Угоди про асоціацію
Стаття 277, Глава 11, Розділ IV Угоди про асоціацію та Директиви 2009/72/ЄС і 2009/73/ЄС (в частинах про Регуляторний орган)
Статті 355-359, Глава 5, Розділ V Угоди про асоціацію та Директива 2008/92/ЄС
Стаття 379, Глава 10, Розділ V Угоди про асоціацію

ДОДАТОК 2

Глосарій (стислий опис) актів законодавства ЄС, щодо яких здійснюється моніторинг

Група «Газ»

Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу, що замінює Директиву 2003/55/ЄС

Директива спрямована на запровадження спільних правил для передачі, розподілу, постачання та зберігання природного газу. Вона стосується природного газу, скрапленого природного газу (СПГ), біогазу та газу з біомаси. Правила функціонування сектора спрямовані на розвиток конкурентного, безпечного й екологічно стійкого ринку. Обов'язковою є вимога щодо відокремлення операторів системи транспортування (TSO) від функцій з його постачання в рамках вертикально-інтегрованих підприємств. Країни-члени ЄС повинні забезпечити, щоб усі споживачі мали право вибрати постачальника газу і могли його легко змінити протягом щонайдовше 3-х тижнів. Водночас, країни-члени ЄС можуть накладати на постачальників, що продають газ домогосподарствам (населенню), зобов'язання у питаннях безпеки і надійності постачань, регулярності та якості послуг, цін, охорони навколишнього середовища та енергоефективності.

Регламент 715/2009 про умови доступу до мереж транспортування природного газу, що замінює Регламент 1775/2005

Регламент встановлює єдині механізми правил доступу до газотранспортних систем, LNG-терміналів та сховищ, беручи до уваги спеціальні характеристики національних і регіональних ринків. Документ прописує процедуру сертифікації оператора системи транспортування, а також розробки, узгодження, імплементації мережевих кодексів (за участі Європейської мережі операторів транспортування газу ENTSOG). Ключова мета – забезпечити для всіх учасників ринку газу вільний та недискримінаційний доступ до відповідних об'єктів інфраструктури та їх потужностей.

Директива 2004/67/ЄС про здійснення заходів для забезпечення безпеки постачання природного газу

Директива вимагає провадити загальну, прозору і недискримінаційну політику із безпеки постачання, сумісну з вимогами конкурентного ринку, а також визначити ролі та обов'язки учасників ринку (у тому числі в надзвичайних ситуаціях). Уряд має визначити мінімальні стандарти безпеки постачання газу, яких повинні дотримуватися гравці ринку, підготувати і оновлювати план надзвичайних заходів, визначити категорію "вразливих споживачів" та забезпечити їм належний рівень захисту, налагодити взаємодію з Єврокомісією та іншими зацікавленими сторонами.

Група «Електроенергетика та ядерна безпека»

Директива Ради 2014/87/Євратом, яка вносить зміни до Директив 2009/71/ Євратом, що встановлює основи з ядерної безпеки ядерних установок.

(Далі опис завдань Директив 2009/71 вже зі змінами внесеними Директивою 2014/87/)

Завданням Директиви є встановлення основ Співтовариства по підтримці і подальшому зміцненню ядерної безпеки та її регулювання, а також прийняття необхідних заходів для того, щоб держави-члени ЄС затвердили відповідні національні положення з метою забезпечення підвищеного рівня безпеки населення і працівників від небезпечного впливу іонізуючих випромінювань, джерелом яких є ядерні установки. Директива застосовується до будь-якої ядерної установки для мирних цілей, що підлягає ліцензуванню.

Директива Ради 2013/59/Євратом щодо основних норми безпеки для захисту від небезпеки, яка виникає від іонізуючої радіації.

Глосарій

Директива запроваджує єдині основні норми безпеки для захисту здоров'я осіб, які піддаються впливу професійного опромінення, опромінення у медичних цілях, а також опромінення населення, і направлена проти небезпек, пов'язаних з іонізуючим випромінюванням. Директива стосується будь-якої ситуації планового, існуючого або надзвичайного опромінення, що пов'язане з ризиком впливу іонізуючої радіації. Зокрема, Директива стосується виробництва, виготовлення, переробки, обробки, утилізації, використання, накопичування, зберігання, перевезення, імпорту, та експорту із Співтовариства радіоактивних матеріалів; виробництва та експлуатації електроустаткування, яке випромінює іонізуючу радіацію; людської діяльності, що передбачає наявність природних джерел радіації, які призводять до значного підвищення опромінення працівників або населення; впливу внутрішнього опромінення на працівників або населення, зовнішнього випромінювання від будівельних матеріалів, а також випадків довгострокового опромінювання, спричинене наслідками надзвичайних ситуацій або людської діяльності; готовності та планування заходів по реагуванню і керуванню ситуаціями надзвичайного опромінення з метою захисту здоров'я населення або працівників.

Директива 2009/72/ЄС щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС

Директива запроваджує єдині правила для генерації, передачі, розподілу та постачання електроенергії. Вона також встановлює зобов'язання щодо універсального обслуговування і прав споживачів, а також уточнює вимоги щодо конкуренції. Відкритий внутрішній ринок дозволяє усім громадянам вільно обирати своїх постачальників, а усім постачальникам вільно здійснювати постачання своїм клієнтам (свобода переміщення товарів, свобода заснування та свобода надання послуг). У той же час Директива містить більш посилені вимоги щодо відокремлення операторів системи передачі (TSO) в рамках вертикально-інтегрованих підприємств; додано положення щодо захисту прав споживачів; посилено та деталізовано функції та повноваження органів регулювання.

Регламент 714/2009/ЄС про умови доступу до мережі транскордонного обміну електричною енергією та скасовує Регламент 1228/2003

Регламент спрямований на встановлення правил для транскордонних обмінів електроенергією з метою підвищення конкуренції та гармонізації на внутрішньому ринку електроенергії. У порівнянні з попереднім Регламентом 1228/2003, Регламент містить додаткові положення щодо сертифікації оператора системи передачі (TSO), запровадження мережевих кодексів, оприлюднення інформації системним оператором. Він також визначає, що Європейська мережа операторів систем передачі електроенергії (ENTSO) відповідає за управління системою передачі електроенергії для забезпечення можливості торгівлі і постачання електроенергії через кордони в межах ЄС.

Директива 2005/89/ЄС щодо заходів із забезпечення безпеки постачання електроенергії та інвестицій в інфраструктуру

Директива встановлює заходи, які покликані забезпечити безпеку постачання електроенергії, що гарантуватиме належне функціонування внутрішнього ринку електроенергії ЄС, адекватний рівень взаємозв'язку (interconnection) між країнами-членами, достатній рівень потужності генерації та баланс між постачанням та споживанням. Країни-члени ЄС повинні визначити загальні, прозорі, недискримінаційні політики з безпеки постачання електроенергії, що відповідають вимогам конкурентного ринку електроенергії. Вони повинні визначити та опублікувати ролі та відповідальності відповідальних органів влади та різних учасників ринку. Вживаючи ці заходи, країни-члени повинні гарантувати безперервність постачання електроенергії, вивчати можливості для транскордонної співпраці в частині безпеки постачання, знизити довгострокові ефекти від зростаючого попиту, забезпечувати диверсифікацію в генерації електроенергії, просувати енергоефективність та використання нових технологій, забезпечити постійне оновлення мереж.

Глосарій

Директива № 96/29/Євратом щодо основ стандартів безпеки для захисту здоров'я робітників та громадян в цілому від загрози, що виникає від іонізуючого випромінювання

Завданням Директиви є встановити єдині базові стандарти безпеки, щоб захистити здоров'я працівників та громадян в цілому від загрози іонізуючого випромінювання. Директива має застосовуватись у всіх випадках, які передбачають ризик від такого випромінювання, що виходить від штучного джерела, або від природного джерела у випадках, коли природні радіонукліди оцінюються з точки зору їх радіоактивності, поділу тощо. Директива також застосовується у роботі, яка пов'язана з наявністю природних джерел випромінювання і призводить до суттєвого зростання опромінення робітників або окремих громадян.

Директива 2006/117/Євратом щодо нагляду і контролю за перевезенням радіоактивних відходів і відпрацьованого ядерного палива

Директива дозволяє перевозити використане паливо між країнами ЄС для переробки, вимагає попередній дозвіл для переміщення радіоактивних відходів та відпрацьованого ядерного палива між кордонами, якщо це паливо відправляється з, через територію або до однієї з країн ЄС. Директива також передбачає, що поставки радіоактивних речовин мають бути повернуті в країну їх походження.

Директива 2003/122/Євратом щодо стандартів безпеки для захисту від радіації

Директива запроваджує більш жорсткі правила у роботі з «закритими радіоактивними джерелами», а також гармонізує підхід до цього питання на загальноєвропейському рівні. «Закритими радіоактивними джерелами» є невеликі обсяги радіоактивних матеріалів, які є постійно запечатані в капсулі, або зв'язані з нерадіоактивними матеріалами тощо (можуть використовуватись у медицині, наукових дослідженнях). Директива визначає правила для тих, хто зберігає такі матеріали, а також вимагає від країн-членів перелік конкретних кроків для поводження з ними.

Група «Енергоефективність та соціальні питання»

Директива 2010/30/ЄС про вказування за допомогою маркування та стандартної інформації про товар обсягів споживання та інших ресурсів енергоспоживчими продуктами

Директива регламентує маркування електричних продуктів та надання споживачам інформації щодо споживання ними енергії. Вона застосовується до продуктів, які можуть мати прямий або опосередкований вплив на споживання енергії та інших ресурсів під час використання. При розміщенні на ринку продуктів, постачальники забезпечують, щоб вони мали етикетку, що містить інформацію про його споживання електричної енергії або інших видів енергії. Постачальники повинні також надавати технічну документацію, включаючи: загальний опис продукту, результати проектних розрахунків, протоколи випробувань, довідку, що дозволяє ідентифікувати аналогічні моделі. Технічна документація повинна бути доступна протягом п'яти років. Постачальники повинні надавати дистриб'юторам позначки та інформацію про продукти безкоштовно, а останні повинні розміщувати етикетки таким чином, що їх було чітко видно.

Директива 2010/31/ЄС щодо енергетичної ефективності будівель

Директива спрямована на підвищення енергетичної ефективності будівель в ЄС з урахуванням різних кліматичних і місцевих умов. Вона встановлює мінімальні вимоги, загальну методологію й охоплює енергію, що використовується для опалення, гарячого водопостачання, охолодження, вентиляції та освітлення. Національні органи влади повинні встановити обґрунтовані мінімальні вимоги до енергетичної ефективності, які повинні переглядатися щонайдовше кожні 5 років. Вони також ведуть систему сертифікації ефективності використання енергії. Сертифікати надають інформацію для потенційних покупців або орендарів щодо споживання енергії приміщеннями, а також рекомендації щодо його раціонального зменшення.

Глосарій

Директива 2012/27/ЄС про енергоефективність, яка змінює Директиви 2009/125/ЄС та 2010/30/EU і скасовує Директиви 2004/8/ЄС та 2006/32/ЄС

Директива встановлює набір обов'язкових заходів, що мають допомогти ЄС досягти цільового рівня енергоефективності у 20% до 2020 року. Серед таких заходів:

- щорічна економія енергії у 1,5% за рахунок реалізації операторами розподільчих мереж, постачальниками заходів з підвищення енергоефективності;
- підвищення ефективності систем опалення, установка вікон з подвійним склінням або ізоляція дахів;
- придбання бюджетними органами енергоефективних будівель, продуктів і послуг;
- щорічне здійснення бюджетними органами енергомодернізації щонайменше 3% площі будівель, якими вони володіють або які займають;
- розширення прав і можливостей споживачів у сфері енергоменеджменту, що включає в себе легкий і безоплатний доступ до даних про фактичне споживання за рахунок індивідуального обліку;
- національні стимули для малих і середніх підприємств пройти енергоаудит, обов'язковий для великих компаній;
- моніторинг рівня ефективності нових потужностей з виробництва енергії.

Група «Довкілля та відновлювальні джерела енергії»

Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація)

Директивою впроваджується важливий інструмент екологічної політики – оцінка впливу на довкілля. Основне завдання – забезпечити, щоб проекти, які можуть мати значні наслідки для довкілля (внаслідок, зокрема, їх природи, розміру чи місця розміщення), були об'єктом згоди на розробку (дозволу) та об'єктом оцінки їх наслідків для довкілля. Директива містить два переліки проектів, які є об'єктами оцінки впливу на довкілля (від атомних електростанцій, газопроводів тощо до великих свиноферм). Важливим елементом є жорсткі вимоги щодо гласності, у тому числі щодо участі громадськості у процесі оцінки впливу на довкілля.

Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів та програм на навколишнє середовище

Директивою впроваджується важливий інструмент екологічної політики – стратегічна екологічна оцінка. Для певних державних планів та програм під час їх підготовки повинна проводитись оцінка впливу їх реалізації на довкілля. Така оцінка включає розробку звіту про стратегічну екологічну оцінку (з детальною інформацією щодо можливого значного впливу на довкілля та доцільних альтернативних варіантів), а також проведення консультацій з зацікавленими державними органами та громадськістю. У випадку ймовірного транскордонного впливу, повинна проводитись транскордонна оцінка та консультації.

Директива 2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про скасування Директиви №90/313/ЄЕС

Директива забезпечує імплементацію тих положень Організації Об'єднаних Націй, що стосуються доступу громадськості до екологічної інформації. Громадянам має бути гарантовано доступ до екологічної інформації, якою володіють органи державної влади, – як на вимогу, так і через активне її поширення. Інформація на запит повинна надаватись принаймні через місяць від дня звернення. В наданні інформації можна відмовити, якщо запит є нераціональним, надто загальним, стосується ще не завершеного документу, або стосується внутрішньої комунікації.

Глосарій

Директива 2003/35/ЄС про забезпечення участі громадськості у підготовці окремих планів та програм, що стосуються навколишнього середовища, та внесення змін та доповнень до Директив №№85/337/ЄЄС та 96/61/ЄС про участь громадськості та доступ до правосуддя

Директива забезпечує імплементацію тих положень Організаційної конвенції, що стосуються участі громадськості та доступу до правосуддя. Директива передбачає вимоги щодо встановлення механізму інформування громадськості, проведення консультацій з громадськістю та врахування зауважень та пропозицій громадськості у процесі прийняття рішень. Держава повинна забезпечити надання громадськості ефективних можливостей на ранньому етапі брати участь у підготовці, внесенні змін чи перегляді планів або програм, які необхідно розробити відповідно до положень, наведених у Додатку I до Директиви.

Директива 2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи

Мета Директиви – встановити стандарти якості атмосферного повітря та управління якістю атмосферного повітря. Для цього визначається верхня та нижня межі оцінки, цільових та граничних значень, а також мети щодо зменшення впливу твердих часток, визначаються та класифікуються зони та агломерації, встановлюється система інформування громадськості та система оцінки якості атмосферного повітря відносно забруднювачів. Для зон та агломерацій, де існує ризик перевищення допустимих меж забруднення встановлюються короткострокові плани дій.

Директива 1999/32/ЄС про зменшення вмісту сірки у деяких видах рідкого палива та внесення змін і доповнень до Директиви 93/12/ЄС зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) 1882/2003 та Директивою 2005/33/ЄС

Метою директиви є зменшення викидів діоксиду сірки, які утворюються при спалюванні окремих типів рідкого палива і, таким чином, зменшення шкідливого впливу на людину і навколишнє середовище. Директива встановлює максимальний вміст сірки у важкому мазуті, газойлі та судновому паливі. Вона також визначає методи, які повинні застосовуватися для відбору проб і аналізу вмісту сірки в паливі для того, щоб перевірити дотримання вимог.

Директива 2009/147/ЄС про захист диких птахів (ст. 4.2)

Загальною метою Директиви є збереження популяції усіх видів диких птахів, які природно проживають на європейській території держав-членів ЄС. Механізм захисту диких птахів передбачає охорону середовищ існування (оселищ); захист та використання птахів; попередження шкоди від інвазійних видів; дослідження та звітування. Відповідно до статті 4.2, необхідно створити спеціальні природоохоронні території (СПТ) на підставі орнітологічних критеріїв. Також потрібно вживати заходів для захисту мігруючих видів птахів, що постійно трапляються на території держави, особливо на водно-болотних угіддях.

Директива 2010/75/ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль забруднень)

Для контролю промислових викидів, ЄС розробив загальну систему, що базується на наданні інтегрованого дозволу. Директива вимагає використовувати систему інтегрованого дозволу для видів діяльності, зазначених у Додатку I до неї. Усі установки, що регулюються Директивою, повинні запобігати чи зменшувати забруднення шляхом використання найкращих доступних технологій, ефективного використання енергії, запобігання утворенню та управління відходами. Прозорість процедури видачі інтегрованого дозволу забезпечується участю у ній громадськості.

Директива 2009/28/ЄС про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлювальних джерел та якою вносяться зміни до, а в подальшому скасовуються Директиви 2001/77/ЄС та 2003/30/ЄС

Глосарій

Директива передбачає встановлення обов'язкових національних цілей для частки енергії з ВДЕ в загальному енергобалансі, які формуються на основі статистичних даних та потенціалу кожної країни. Такі цілі мають до 2020 року забезпечити досягнення 20% частки з ВДЕ в загальному енергоспоживанні країн-членів ЄС та країн, які є сторонами Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, та 10% частки цього типу енергії в транспортному секторі. Директивою, зокрема, встановлюються правила щодо спільних проектів між державами-членами ЄС та третіми країнами у галузі "зеленої" енергетики та правила доступу до мереж електропостачання для виробництва енергії з ВДЕ.

Група «Нафта»

Директива 2009/119/ЄС стосовно накладення на держав-членів ЄС зобов'язання щодо підтримки мінімальних запасів сирої нафти та/чи нафтопродуктів

Директива встановлює правила, спрямовані на забезпечення високого рівня безпеки поставок нафти в Співтоваристві через надійні і прозорі механізми, засновані на солідарності між державами-членами ЄС. Передбачається прийняття законів, підзаконних актів та адміністративних положень для забезпечення збереження на постійних засадах загального рівня резервів сирої нафти та/або нафтопродуктів, що був би еквівалентним або 90 дням середньодобового значення імпорту, або 61 дням середнього внутрішнього добового споживання.

Директива 98/70/ЄС про якість бензину та дизельного палива

ЄС ввів правила, що забороняють бензин зі свинцем і обмежують кількість сірки в дизельному паливі з метою поліпшення якості повітря і скорочення викидів парникових газів. Ця Директива встановлює технічні вимоги, які повинні застосовуватися на бензин, дизельне паливо і біопаливо що використовується в автомобільному транспорті, а також газових масел, які використовуються для недорожньої мобільної техніки. Окрім заборони продажу етилованого бензину, держави-члени ЄС повинні провести оцінку національного споживання палива, прийняти законодавство та визначити уповноважений орган (органи) для встановлення системи моніторингу за якістю палива.

Директива 94/63/ЄС про контроль викидів летючих органічних сполук (ЛОС), що виникають зі сховищ нафти та при її транспортуванні з терміналів до сервісних станцій зі змінами та доповненнями, внесеними Регламентом 1882/2003²²⁴

Директива передбачає взяття на облік усіх нафтобаз, призначених для зберігання, наливання та зливання нафтопродуктів, встановлення на них технічних засобів для зменшення викидів ЛОС із резервуарів із нафтопродуктами, приведення у відповідність до установлених вимог усіх стаціонарних резервуарів, залізничних, морських, автомобільних цистерн, а також пристроїв для наливання та зливання нафтопродуктів.

Директива 94/22/ЄС про умови надання і використання дозволу на розвідування, розробку і виробництво вуглеводнів

Набір загальних правил вводиться з метою забезпечення недискримінаційного доступу до розвідки, дослідження і видобутку вуглеводневої сировини. Ці об'єктивні та прозорі правила допомагають зміцнити інтеграцію внутрішнього ринку, сприяти більшій конкуренції в ньому і підвищити безпеку поставок. Директива передбачає запровадження правил, які забезпечуватимуть:

- рівні умови для отримання дозволів на пошук, розвідування та видобуток вуглеводнів всім організаціям, які мають у своєму розпорядженні необхідні ресурси;
- надання зазначених дозволів на підставі об'єктивних, опублікованих критеріїв;

²²⁴ Офіційний переклад містить значну кількість помилок, що виникли внаслідок неточного перекладу. У цьому глосарії назва Директиви подається відповідно до офіційного перекладу.

Глосарій

- завчасне доведення до відома всіх організацій, які беруть участь у встановлених процедурах, усієї необхідної інформації.

Група «Бізнес клімат»

Директива 2014/25/ЄС щодо закупівель юридичними особами, які працюють у секторі енергетики та така, що скасовує Директиву 2004/17/ЄС від 18 квітня 2016 року

Спрямована на забезпечення відкритості ринку, а також справедливого здійснення закупівель, зокрема у секторі енергетики: добування (виробництва), транспортування та розподілу газу, тепла, електроенергії.

Директива 2009/72/ЄС щодо загальних правил для внутрішнього ринку електроенергії та така, що скасовує Директиву 2003/54/ЄС

Передбачає імплементацію законодавства про ринок електроенергії, згідно якого електроенергія є "енергетичним товаром", який купується/продається/виробляється/транспортується/зберігається. Вказані операції можуть виконувати на рівних конкурентних умовах всі ліцензовані підприємства. Також держава забезпечує недискримінаційний доступ до наявної інфраструктури, створює виробникам електроенергії сприятливі умови для інвестування у нові види енергії (вітер, сонце та ін.)

Директива 2009/73/ЄС про спільні правила внутрішнього ринку природного газу, що замінює Директиву 2003/55/ЄС

Передбачає імплементацію законодавства про ринок газу, згідно якого газ є "енергетичним товаром", який купується/продається/виробляється/транспортується/зберігається. Вказані операції можуть виконувати на рівних конкурентних умовах всі ліцензовані підприємства. Також держава забезпечує недискримінаційний доступ підприємствам до розподільчих мереж, газових сховищ та магістральних мереж газопроводів.

Директива 2008/92/ЄС стосовно процедури Співтовариства для вдосконалення цін на газ та електроенергію для кінцевих промислових споживачів

Згідно неї мають бути впроваджені відкриті загальнодоступні механізми інформування про ціни на енергоресурси для споживачів. Також має бути спеціально розроблена методика та впроваджений механізм збору відповідної інформації про ціни на газ та електроенергію.